

THEOSOFIA

Jaargang 105 nummer 6, december 2004

Tweemaandelijks tijdschrift van de
Theosofische Vereniging in Nederland

ISSN 0040-5868

Redactie:

Anne Myrthe Iken,
Elly Kooijman,
Els Rijnaker (hoofdred.)

Secretariaat redactie:

Tolstraat 154,
1074 VM Amsterdam

Abonnementen: €16 per jaar
(Nederland en België).
Losse nummers: €3.

Zetwerk: Willy Evelein
Druk: AD-Druk bv / Zeist
Omslag ontwerp:
Richard van Dijk

© 2004

Theosofische Vereniging in
Nederland / Amsterdam

Niets uit deze uitgave mag worden
verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt
worden door middel van druk, foto-
kopie, microfilm, of op andere wijze,
zonder voorafgaande toestemming van
de uitgever.

Inhoud

Toespraak van de president van de Theosophical Society Radha Burnier	227
Door het oog naar het hart, een zoektocht door <i>De Geheime Leer</i> Ali Ritsema	232
Over de grondbeginselen en de Doeleinden van de Theosophical Society Fay van Ierlant	235
Het Zelf heeft geen wensen Pedro Oliveira	243
Vragen en antwoorden	247
Het betreden van de Heilige Weg Joy Mills	253
Boek & periodiek	260
Verenigingsnieuws	262
Adressen Theosofische Vereniging	264

De Theosofische Vereniging is niet verantwoordelijk voor
enigerlei mening in dit tijdschrift tot uiting gebracht tenzij
vervat in een officieel document.

The Theosophical Society

De Theosophical Society (waarvan de Theosofische Vereniging in Nederland de Nederlandse afdeling is) is op 17 november 1875 te New York opgericht door H.P. Blavatsky, H.S. Olcott en anderen. Zij heeft haar internationale hoofdkwartier te Adyar, Chennai, India en 49 afdelingen over de gehele wereld.

De Theosophical Society bestaat uit studenten die bij eender welke religie aangesloten kunnen zijn of bij geen enkele. De leden hebben met elkaar gemeen dat ze de drie doeleinden van de vereniging (zie achterkant omslag) onderschrijven, dat ze religieuze tegenstellingen willen oplossen, dat ze mensen van goede wil bijeen willen brengen ongeacht hun religieuze overtuiging en dat zij religieuze waarheden willen bestuderen en de resultaten van die studie met anderen willen delen. Zij zijn niet door een gemeenschappelijk geloof met elkaar verbonden, maar door het gezamenlijk zoeken en streven naar Waarheid. Zij zijn van mening dat Waarheid gevonden kan worden door studie, door reflectie, door zuiverheid van leven en door toegewijd te zijn aan hoge idealen. Zij zien de Waarheid als dat wat de moeite waard is om naar te streven, niet als een dogma opgelegd door een autoriteit. Zij vinden dat een overtuiging het resultaat zou moeten zijn van individuele studie of intuïtie, en niet daaraan vooraf zou moeten gaan, en gebaseerd zou moeten zijn op kennis, niet op aanname. Zij zijn tolerant jegens allen, ook jegens hen die intolerant zijn, niet als een voorrecht om te verlenen, maar omdat ze dat als hun plicht beschouwen. Zij trachten onwetendheid weg te nemen in plaats van deze af te straffen. Zij zien elke religie als een uitdrukking van de Goddelijke Wijsheid. Zij geven er de voorkeur aan religies te bestuderen in plaats van deze te veroordelen, om Goddelijke Wijsheid in praktijk te brengen in plaats van mensen ertoe te bekeren. Zoals Waarheid het doel is, is Vrede het wachtwoord.

Theosofie is de belichaming van waarheden die aan de basis liggen van elke religie en waarop geen enkele godsdienst het alleenrecht kan doen gelden. Theosofie biedt een filosofie die het leven begrijpelijk maakt en die laat zien dat de evolutie geleid wordt door rechtvaardigheid en liefde. Zij geeft de dood haar juiste plek, als een steeds terugkerende gebeurtenis die de poort opent naar een voller en stralender bestaan in een leven dat geen einde heeft. Theosofie geeft de wereld de Wetenschap van de Geest terug, door de mens te leren de Geest te zien als zijn werkelijk zelf en zijn denkvermogen en het lichaam als de dienaren daarvan. Theosofie verheldert de geschriften en leringen van religies door hun verborgen betekenis te ontsluiten, en aldus de juistheid ervan aan het denkvermogen aan te tonen zoals de gegrondheid ervan altijd bewezen is in de ogen van de intuïtie.

Leden van de Theosofische Vereniging bestuderen deze waarheden en theosofen trachten ernaar te leven. Iedereen die bereid is te studeren, tolerant te zijn, naar het hoogste te streven en volhardend te werken is welkom als lid.
Het is aan elk lid zelf om een ware theosoof te worden.

Toespraak van de president van de Theosophical Society

– Radha Burnier

Het lijkt bijna een wonder dat wij al één en een kwart eeuw samenkomen – leden van verschillende nationaliteiten, met verschillende religieuze en culturele achtergronden, die verschillende talen spreken – maar samen, met een gemeenschappelijk doel en een gezamenlijke richting. Ik wil de hier aanwezige leden warm welkom heten, opnieuw verenigd op deze Conventie door onze diepe belangstelling voor de vooruitgang van de mensheid naar wijs en harmonieus leven.

Dit artikel is de tekst van een toespraak van de Internationaal President van de TS tot de 127^e jaarlijkse Conventie van de TS te Adyar op 26 december 2002.

Betekenen onze voortdurende gezamenlijke inspanningen en aspiraties niet dat de stroom van inspiratie die begon te vloeien in het laatste kwart van de negentiende eeuw niet opgedroogd is; dat deze nog steeds de denkvermogens van een bepaald deel van de leden van de Society, zoniet van alle leden, bezielt en verlicht? Wij moeten dankbaar zijn voor het voorrecht van het delen van die verfrissende stroom van spirituele energie, op gang gebracht door de Stichters van de TS en de vele dappere en vooraanstaande theosofen die hen navolgden. Maar vooral zijn wij dank verschuldigd aan de Oudere Broeders die onze mededogende vrienden, inspirators en gidsen zijn geweest. Laat ons hen onze toewijding en dienstbetoon aanbieden, hoe onwaardig ook, daar wij weten dat alle onzelfzuchtige arbeid voor de spirituele vooruitgang van de mensheid hun goedkeuring wegdraagt.

Moge degenen die de belichaming vormen van onsterfelijke Liefde met hun hulp en leiding deze Vereniging, gesticht om een kanaal te vormen voor hun werk, zegenen. Moge zij haar inspireren met hun wijsheid, versterken met hun macht en van energie voorzien met hun activiteit.

Rond de verklaarde Doelstellingen van de TS is een wereldwijde kern gevormd van mannen en vrouwen die inzien dat zonder een basis van universele broederschap, onderling vertrouwen en begrijpen, er geen atmosfeer kan bestaan die bevorderlijk is voor morele en spirituele groei. Maar wij hebben ook dynamisch leiderschap nodig binnen de Vereniging op alle niveaus, om de leringen en de invloeden te verspreiden die noodzakelijk zijn voor een radicale verandering in het menselijk denkvermogen. Een kern binnen de kern moet bestaan, die de eigenschappen van een spiritueel expanderend bewustzijn manifesteert. Ik geloof dat het nu de tijd is om maatregelen te nemen om te verzekeren dat zo'n kern levend en actief blijft om de Vereniging te sturen in haar gegeven taak, die menselijke regeneratie is.

Altruïsme is niet een idee of zelfs maar een ideaal om na te volgen; het is een ervaring, een zich verdiepend bewustzijn van de waarheid van niet-afgescheidenheid.

De bewering dat theosofie altruïsme of zuivere filantropie is, zou een gidslamp moeten zijn om het pad van zulke leden te verlichten. Altruïsme is niet een idee of zelfs maar een ideaal om na te volgen; het is een ervaring, een zich verdiepend bewustzijn van de waarheid van niet-afgescheidenheid. Zij moet niet gezien worden als een verre of dramatische verandering die ooit zou kunnen plaatsvinden in de toekomst. Zij moet levend zijn in het heden in de vorm van een diepe bezorgdheid voor de spirituele regeneratie van de mensheid. Swami T. Subba Rao wees erop dat een zelfverzakende, zelfvergetende toewijding aan het religieuze (of spirituele) welzijn van de mensheid is als een amulet die de pelgrim behoedt op zijn pad naar kennis en dienstverlening. Zo'n eigenschap wordt verworven en gevoed door individuen door het besef dat in de vele activiteiten van het

dagelijks leven er oneindig veel gelegenheden zijn om altruïsme te ontwikkelen.

Aan de voeten van de Meester adviseert: 'wees altijd klaar om hulp te bieden waar nodig, maar wees nooit bemoeizuchtig.'

Ieder van ons kan een paar dingen doen, ook al lijken ze onbenullig, die onzelfzuchtig zijn, maar wel zorg voor anderen uitdrukken, en aldus een ander soort denkvermogen cultiveren. Toen Krishna-murti eens gevraagd werd door een jonge leerling waarom wij bomen moeten planten, gaf hij een interessant antwoord. Hij zei niet dat het beter is voor de aarde, of dat bomen voor regen zorgen, of schaduw geven. Deze en andere redenen zijn er, zoals hij natuurlijk wel wist. Zijn antwoord was dat als je zorgt voor een plant of een huisdier, met liefde ervoor zorgt, je leert uit je gewone houding te glippen, die er een is van gepreoccupeerdheid met het zelf. Wanneer je een boom plant en deze observeert, voedsel geeft, er moeite voor doet, geeft dit je het *gevoel* – niet een intellectueel idee – dat je een deel vormt van de aarde. Wanneer je een huisdier hebt, een hond, een poes, een vogel of een paard – iets waar je om geeft en voor zorgt, wanneer je hem borstelt, kamt, zorgt dat hij niet ziek wordt, dan houd je van hem en hij houdt van jou en dus heb je dat gevoel dat je van iets anders houdt dan alleen maar van jezelf. Dit helpt je zelfzucht te verminderen.

Voor leden van de TS zijn er prachtige gelegenheden om het zelf op te offeren om iets te volvoeren dat van algemeen belang is. Misschien is het een offer in tijd, talent, energie of geld zonder de begeerte naar eigen voordeel. De Jitaka verhalen vertellen op een grappige manier over de vroegere levens van de Boeddha en leren ons dat het opofferen van het zelf centraal staat in het bereiken van verlichting.

Wanneer zorg voor het zelf iemands leven regeert (inclusief zorg voor zijn eigen gezin, vrienden of gemeenschap) veeleer dan het algemeen belang, bestaat er enorm gevaar dat men een wrak wordt op het Pad, omdat de voornaamste serieuze belemmering voor spirituele vooruitgang,

egoïsme is. Het is ook een belemmering voor ware dienstverlening.

Hoe veel leden van de TS zijn bereid om zelfs maar een begin te maken in deze richting? Helaas zijn het maar weinigen, getuige het feit dat in ieder deel van de wereld, ofschoon de oogst overvloedig is, er maar weinig arbeiders zijn. Wat HPB, HSO, Annie Besant en anderen tot uitgesproken theosofen en markante dienaren van de mensheid maakte was hun zelfovergave bij het doen van het werk van de Society zoals geïnstrueerd door hun Leraren. Annie Besant schreef: 'Eens zei HPB dat ze geloofde dat het voornaamste verschil tussen haarzelf en de mensen tot wie zij zich richtte lag in het feit dat zij volledig toegewijd was aan de Meester.'

De kern van de TS moet samengesteld zijn uit leden die het zuivere altruïsme belichamen van 'niet voor mijzelf leef ik, maar voor de wereld'. Nieuwe leden, en andere leden die dit nog niet begrepen hebben, moeten geholpen worden bij het steeds beseffen dat dit het kenmerk is van leden, niet noodzakelijk in het begin, maar naarmate zij vorderen in het aanvaarden van verantwoordelijkheid voor het werk. Dan zullen veel van de problemen die in relaties ontstaan, bij het omgaan met bezit enzovoort en die het resultaat zijn van egoïstisch denken, ophouden te bestaan.

Wanneer er een altruïstische geest is, is er ook een universele blik voorwaarts. Alle verschillen die daarvoor belangrijk schenen – *mijn* nationaliteit, *mijn* gezin, *mijn* religieuze gemeenschap enzovoort – vervagen naar de achtergrond. Een dieper bewustzijn van de gelijkheid en de heiligheid van alles dat leeft vervult het bewustzijn.

Het is de verankering in alomvattendheid en altruïsme die de TS tot een authentiek instrument maakt voor regeneratie. Nieuwe leden beseffen misschien niet dat de wijsheid die wij theosofie noemen, bloeit wanneer het bewustzijn bezielde is door de welwillendheid van universaliteit. Soms vragen belangstellenden: wat zit er in voor mij als ik lid word van de Society? En het antwoord zou kunnen zijn: u ontvangt een gratis tijdschrift, u mag de bi-

bliotheek gebruiken, of iets dergelijks.

Maar zij moeten ertoe gebracht worden te vragen: 'Hoe kan ik dienstbaar zijn?' in plaats van 'Wat krijg ik ervoor?' Wie kan zulke leden helpen? Alleen zij die zelf volwassen geworden zijn in de genoemde richting en die de taak op zich nemen enig licht te werpen op het pad van theosofie voor beginners.

De TS zal de hoeksteen zijn voor toekomstige religies naarmate ze demonstreert hoe een diep religieus bewustzijn kan bestaan zonder het vertoon, het bijgeloof en de verdeeldheid zaaierende leringen van de conventionele religies. Dit betekent dat HPB's bewering dat theosofie geen religie is, maar 'religie zelf', onbezwaard door dogma's, exclusieve gewoonten en praktijken, manifest moet worden in de levens van vele leden.

De echte theosoof is niet iemand die denkt dat hij het weet, maar iemand wiens denkvermogen openstaat voor de waarheid over het leven, uit welke bron deze ook voortkomt.

Om voorwaarts te gaan naar een nieuw tijdperk van werk, moeten wij ook opnieuw het belang benadrukken van het onderzoeken van de aard van het leven, haar diepe doelstellingen en betekenis. De echte theosoof is niet iemand die denkt dat hij het weet, maar iemand wiens denkvermogen openstaat voor de waarheid over het leven uit welke bron deze ook voortkomt. Niet voor niets zei een van de Groten: volg een vingerwijzing vanuit welke bron die ook komt, zelfs stenen kunnen preken. Als wij dit serieus namen, zou er een eind komen aan houdingen van onverdraagzaamheid, aan de fanatieke of dogmatische verplichting om anderen te bekeren tot het 'juiste standpunt', waarvan natuurlijk wordt aangenomen dat het ons eigen standpunt is, of aan het uitoefenen van gezag in spirituele zaken.

De Heer Boeddha sprak naar men zegt heel diepe waarheden tot diegenen die er klaar voor waren, en op een eenvoudige manier tot eenvoudige mensen, daar hij wist dat het tegen de wetten van de Natuur is om geweld te gebruiken. De Verlichten leggen nooit iemand hun wil op, maar helpen ieder innerlijk tot bloei te komen, in zijn eigen tempo, volgens zijn eigen aard als de tijd rijp is. Goedbedoelende missionarissen die proberen anderen te bekeren tot hun standpunt, missen een fundamenteel begrip van de wetten van het leven. Alle religies hebben in meerdere of mindere mate geleden, en anderen laten lijden, door het geloof op te leggen dat anderen niet op het juiste pad zijn, terwijl zij zelf dat wel zijn. Dit heeft aan de wortel gelegen van bittere conflicten en veel ander kwaad. De TS bestaat om de situatie te verbeteren, en niet om deze te verergeren door het te doen voorkomen alsof de waarheid alleen in haar club te vinden is. Ons werk is om mensen aan te moedigen om een reis naar de waarheid te ondernemen.

Veel mensen beseffen niet dat er diepten liggen in het bestaan en dat het leven een mysterie omvat dat, wanneer het ontrafeld wordt, het opperste geluk verschaft; daarom leven zij op een oppervlakkig, illusoir niveau, onwetend van hun onwetendheid. Om onwetendheid te verdrijven, kan iemand bepaalde gedachten en ideeën aanbieden op het intellectuele niveau, zoals men een kaart toont aan een reiziger, maar de reiziger zelf moet beslissen hoe hij verder wil gaan, en zelfs of hij verder wil gaan.

De Verlichten leggen nooit iemand hun wil op, maar helpen ieder innerlijk tot bloei te komen, in zijn eigen tempo, volgens zijn eigen aard als de tijd rijp is.

Een atmosfeer van zoeken naar waarheid met een open denkvermogen en van diep respect voor de vrijheid van ieder individu om innerlijk zowel als uiterlijk te

groeien, elk op zijn eigen manier, in zijn eigen tempo, ligt aan de basis van het TS werk. Het verzekert dat de TS eigenschappen bezit die essentieel zijn voor de vooruitgang van de mensheid en ervoor zal zorgen dat vrede en harmonieuze relaties een realiteit worden op aarde. Het is onze plicht als leden om ervoor te zorgen dat onze loges serieus onderzoek aanmoedigen naar het levensmysterie en de diepere niveaus van bewustzijn. De verborgen betekenis in elke levensvorm, het transcendentale doel van kosmische processen, de rechtvaardigheid, liefde en harmonie die ten grondslag liggen aan alles wat gebeurt in het universum en die de basis vormen van evolutie – al dat soort aspecten van theosofisch begrijpen moeten diepgaand onderzocht worden en in diepte begrepen worden als een deel van onze serieuze studie van de theosofie. Toen HPB zei dat theosofie niet voor luie mensen is, verwees dit ongetwijfeld naar zulk dieper begrijpen en de daarmee verbonden kwaliteit van leven, niet alleen naar conceptueel, mechanisch kennen of zelfs beheersen van de inhoud van theosofische boeken. Competentie bij het intellectueel uitleggen van theosofische ideeën, ook al komen ze uit de hoogste bronnen, is geen echt criterium van vooruitgang. Vaak geeft het alleen de illusie van het bezit van kennis en leidt het tot arrogantie en een gevoel van superioriteit boven anderen. Wat de Oepanisjaden hogere kennis noemden – ervaringsbewustzijn van het eeuwige, het werkelijke, het heilige – is een gift die ontvangen wordt door iemand die geheel toegewijd is aan de zoektocht naar waarheid en die het dus nooit vanzelfsprekend vindt dat hij weet.

Ten derde zou de TS moeten helpen bij het scheppen van een strikt gevoel van verantwoordelijkheid voor onszelf – voor ons verdriet, voor onze vooruitgang en voor al het andere. Citerend uit de *Kiu-te* vermeldt HPB in een artikel dat één van de vereisten voor spirituele vooruitgang is ‘onwankelbaar geloof in de Wet van Karma, onafhankelijk van enig vermogen in de natuur die zich ermee zou kunnen bemoeien – een

wet waarvan de loop niet belemmerd mag worden door wat dan ook, niet tot omleiding gebracht mag worden door gebed of mild-stemmende exoterische ceremonies. 'Onwetendheid over deze cruciale aangelegenheid zorgt ervoor dat mensen hun heil zoeken bij pseudo-goeroes, bijgelovige religieuze instructies en geloof in het etiketteren van zichzelf met troostende confessionele benamingen zoals Christen, Moslim of Hindoe.

Vreemd genoeg beklagen zelfs leden die beter zouden moeten weten zich erover dat grote mensenmassa's hun toevlucht nemen tot zogenaamde leraren die hun bonussen, beloningen en afhankelijkheid bieden. De TS zou zich nergens over hoeven beklagen als zij trouw bleef aan haar grondbeginselen, waarvan er één is dat rechtvaardigheid (een andere naam voor de Wet van Karma) precies is waar het in de gemanifesteerde werelden om gaat, en dat uiteindelijk alleen deugd iemand helpt te verkrijgen wat goed is, spiritueel evenzeer als materieel. Daarom is officieel verklaard dat er geen autoriteit bestaat in de TS, noch de Meesters noch hun gevorderde

leerlingen, van wie we geneigd zijn ons afhankelijk te maken voor onze vooruitgang. De enige autoriteit die waarlijk iemand kan helpen spiritueel vooruitgang te boeken ontstaat door innerlijk ontwaken en de gevoeligheid van een onzelfzuchtige natuur, die breder en dieper wordt door een gevoel van universeel mededogen.

Bij het voorleggen van deze gedachten wil ik de aandacht vestigen op het belang dat de TS haar intrinsieke karakter handhaaft en dat het een brandpunt blijft voor het uitstralen van hogere invloeden. Onze Vereniging moet er niet alleen één zijn van het distribueren van boeken, het organiseren van lezingen of intellectuele studies en het sociaal doen in de gewone zin van het woord, hoe noodzakelijk dat ook is. De toekomst van de Vereniging hangt niet af van uiterlijk succes in deze activiteiten, maar van het opnieuw aanbieden van de waarden en waarheden van de innerlijke wereld van de werkelijkheid.

Uit: *The Theosophist*, januari 2003

Vertaling: A.M.I.

Een menselijk wezen is een deel van het geheel dat wij "universeel" noemen, een deel dat beperkt is in tijd en ruimte. Hij ervaart zichzelf, zijn gedachten en gevoelens als iets dat gescheiden is van de rest, een soort optische illusie van het bewustzijn.

Deze illusie is voor ons een soort gevangenis, die ons beperkt tot onze persoonlijke verlangens en tot affectie voor slechts enkele personen die ons naast staan. Onze taak is, onszelf te bevrijden uit deze gevangenis, door ons mededogen tot een zodanige kring uit te breiden dat wij alle levende wezens en de gehele natuur in al haar schoonheid daarin omvatten.

Albert Einstein

Door het oog naar het hart, een zoektocht door *De Geheime Leer*

– Ali Ritsema

Het zomerweekend in juli 2004 met bovenstaande titel werd verzorgd door een aantal deelnemers aan de nationale studiegroepen, die ieder hun eigen onderwerp hebben uitgezocht uit de veelheid aan onderwerpen die in *De Geheime Leer* te vinden zijn. Dit heeft geresulteerd in een grote verscheidenheid aan onderwerpen terwijl toch alles met alles verbonden is en in feite één geheel is.

Dit artikel is een korte samenvatting van de inleiding gehouden tijdens het zomerweekend van de TVN in juli 2004.

De studiegroepen zijn voor het eerst bijeen gekomen in december 1995. Het zijn nationale studiegroepen en als zodanig opgestart omdat loges niet altijd toekwamen aan een studie van *De Geheime Leer* en dit toch de basis is van de Theosofische Vereniging. Als inleidende studie werden eerst de *Brieven voor nieuwe leden* doorgewerkt. Daarna werd de studiegroep opgesplitst in een studiegroep 'Geheime Leer' en een studiegroep 'Het Goddelijk Plan', omdat Barborka dit boek geschreven heeft in de vorm van een commentaar op *De Geheime Leer*. Een aantal deelnemers heeft aan beide studiegroepen meegedaan en beide studiegroepen hebben nu deze twee boeken een keer doorgewerkt.

Het Goddelijk Plan is hoofdstuk na hoofdstuk doorgenomen en besproken.

Bij de studie van *De Geheime Leer* is het advies van H.P. Blavatsky (H.P.B.) opgevolgd en is begonnen met de *Proloog* om een idee te krijgen van de 'drie grondstellingen' en vervolgens zijn de *Samenvatting* in Deel I, de *Inleidende Aantekeningen* van Deel II en het *Besluit* van Deel II bestudeerd. Daarna zijn de Stanza's uit Cosmo-

genesis en Antropogenesis met de Commentaren bestudeerd plus eventuele verwijzingen naar aansluitende hoofdstukken of delen ervan. Ook andere boeken of brochures werden erbij gehaald. Steeds werd getracht een koppeling te maken naar de praktische kant van het dagelijks leven. Als rode draad tijdens de studie werd de 7-voudige samenstelling van de mens gebruikt zoals aangegeven door H.P.B.

De werkelijke Geheime Leer is de verzamelde wijsheid van eeuwen... het is de esoterische leer die bekend is aan de hogere leden van de occulte broederschappen. Het boek *De Geheime Leer* is hiervan slechts een klein fragment. Deze bevat, zegt H.P.B., juist zoveel als door de wereld in de twintigste eeuw kan worden begrepen. "De wereld" betekent: de mens die leeft in zijn persoonlijke aard. Deze "wereld" zal in de twee delen van *De Geheime Leer* alles vinden wat zij in haar uiterste bevattingsvermogen kan bevatten, maar meer niet. Dat wil niet zeggen dat de leerling die niet "in de wereld" leeft niet méér in het boek kan vinden dan de "wereld" er in vindt. Het boek is bedoeld om je in de richting van de Waarheid te leiden en dit sluit dan ook prachtig aan bij het zegel van de Theosofische Vereniging: "geen godsdienst hoger dan Waarheid".

De Geheime Leer is intrigerend, niet echt moeilijk, maar je moet er wel moeite voor doen. Immers, theosofie is de wijsheid zoals de goden die bezaten en wij zijn die goden, ook al zijn we in ballingschap, gevangen door de "wereld". Uit die "wereld" stappen betekent het spirituele pad betreden en dat zal eenieder voor zich moeten doen, het is een individuele stap die geen ander voor je kan doen.

Is studeren saai? Een intellectuele bezigheid? Nee! Zo bedoelde HPB dat niet. Zij geeft als advies om 10 minuten te lezen en er dan 10 uur over te mediteren, ermee aan de slag te gaan om langzaam te gaan begrijpen wat in *De Geheime Leer* is neergelegd, namelijk de weg die de mensheid heeft te gaan.

Het zijn met name de Stanza's van Dzyan die volkomen onbegrijpelijk zijn zolang er met het verstand naar wordt gekeken. Deze moeten meditatief worden benaderd. Zij maken het hoofd niet voller, maar geven openingen in het eigen denken. Dit is een nieuw soort van mentale inspanning die een andere orde in de kleine levens in de hersenen tot stand brengt – het scheppen van nieuwe hersenpaden noemt HPB dit. De orde in de kleine levens van de hersenen wordt bij het bestuderen van *De Geheime Leer* steeds opnieuw verstoord, zodat ten lange leste wordt ingezien dat het niet gaat om de 'leer van het oog' maar om de 'leer van het hart'. Het hart is namelijk het orgaan van het spiritueel bewustzijn. In het hart woont de innerlijke of spirituele mens. Het hart wordt ook wel de 'grot van Boeddha' genoemd en daarmee wordt verwezen naar het Buddhische principe (zie 7-voudige samenstelling van de mens aan het eind van dit artikel). Dit Buddhische principe moet worden geactiveerd zoals alle beginselen door de evolutie heen moeten worden belevendigd.

Als we naar de 7-voudige samenstelling van de mens kijken, zien we dat er het stofelijke lichaam is met het daarbij behorende etherische deel – sthula en linga sarira – vervolgens is er prana die aan kama, de verlangens en hartstochten, de nodige vitaliteit geeft. Kama, op zijn beurt, belevendigt manas, het denkvermogen of verstandsprincipe. Vervolgens zal manas – het zuivere manas, of beter: het gezuiverde manas – het Buddhisch principe moeten activeren en belevendigen.

Het probleem van de huidige mensheid is echter dat we vast zitten in dat denkvermogen omdat het materieel, dat wil zeggen kama-gericht is: hebben, hebben, hebben overheerst!

Een andere mogelijkheid van kama is echter het verlangen naar een spiritueel leven en dan wordt het denkvermogen gestimuleerd in de richting van het Buddhisch principe. Manas kan zich namelijk naar twee kanten richten: naar de wereld van 'hebben' (het wereldse oog) of naar de we-

reld van 'zijn' (het spirituele oog). Als we naar de wereld van 'zijn' willen, zullen we als het ware door het oog van de naald moeten kruipen en de materie achter moeten laten. Dan begint het hart te trillen!

De Geheime Leer spreekt niet voor niets over de verborgen talenten van de mens in het hart. Dit heeft niets te maken met intellectuele kennis. Kennis komt in visioenen, zegt H.P.B., eerst in dromen, dan in meditatie via het innerlijke oog. Deze kennis komt vanuit het hogere gebied.

Zolang er een afstemming is op de 'wereld', zijn de hersenen van een andere orde en kunnen deze kennis niet bevatten. De hersenen moeten 'blank' zijn, zonder persoonlijke storingen, zonder vastgeroeste ideeën. De hersenen moeten toegankelijk gemaakt worden zodat het hoger bewustzijn erop in kan werken. Als wij dit allemaal doen geeft dit veel invloed in de wereld. Als stimulans hiertoe is de Theosophical Society, waarvan de TVN de Nederlandse afdeling is, opgericht. Dit is de bijdrage die door de leden aan de mensheid geleverd kan worden.

Een studiegroep, elke studiegroep die serieus met theosofie bezig is, heeft de

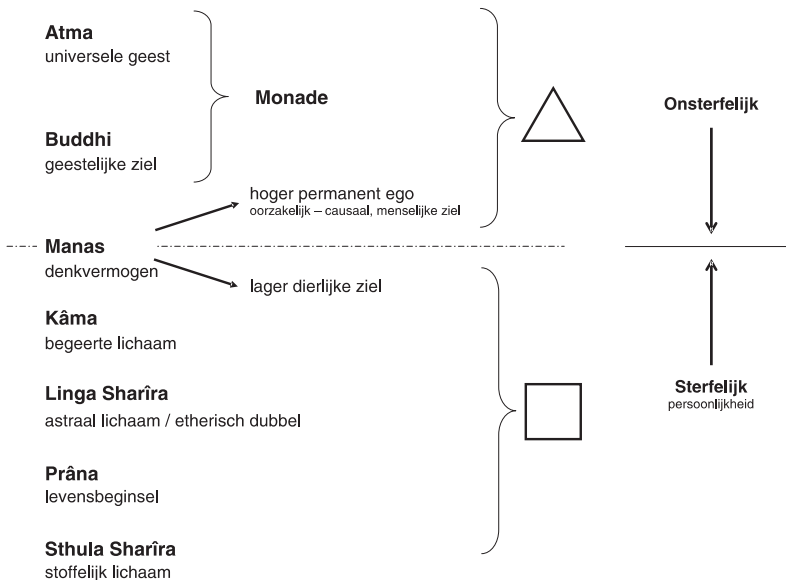
plicht om de vonk door te geven van de spirituele kennis, die via het hart wordt verkregen.

Het brein, eenmaal ontdaan van de 'wereldse' invloed, heeft een enorm potentieel. Er wordt van gezegd dat het een onuitputtelijke generator is van de meest verfijnde kwaliteit van kosmische energie, uit de lage, brute energie van de natuur!

Hersenpaden, vaste groeven, moeten worden afgebroken. Door *De Geheime Leer* te bestuderen worden de hersenen anders gericht. Steeds weer en weer, tot er geen gebaande paden meer zijn.

Cruciaal is om altijd de aandacht op het hogere gebied vast te houden en te proberen je niet door het lichaam en het verstand omlaag te laten trekken en van het hogere te laten weghalen. Advies van HPB: spring onbezorgd met het lichaam om, eet, drink en slaap, maar leef in het ideale.

Dit is in het kort weergegeven waarom het zo nodig is om steeds met *De Geheime Leer* bezig te zijn en daarvoor is het van groot belang dat deze nationale studiegroepen actief blijven.

Over de grondbeginselen en de Doeleinden van de Theosophical Society

– Fay van Ierlant

Theosofie is een weergave van Eeuwige Wijsheid, ook wel *Perennial Wisdom of The Primordial Tradition* genoemd. *Perennial* wil zeggen eeuwigdurend en *Primordial Tradition* betekent oorspronkelijke of oeroverlevering. Deze termen verwoorden de wijsheid waarmee het Ene Beginsel, de Ene Oorzaak achter alles wat bestaat, zich uitdrukt in de werkzaamheid van de wetten van bestaan.

Dit artikel is de tekst van een inleiding gehouden tijdens de zomerschool van de TVN op 9 juli 2004.

De grondbeginselen in de Proloog van *De Geheime Leer* van H.P. Blavatsky gaan over dat Ene Beginsel en hoe het tot manifestatie overgaat. Maar zij zeggen ook dat het Ene Beginsel het verstand te boven gaat. Het zou kunnen dat de Doeleinden van de Theosophical Society aanwijzingen inhouden naar de manier waarop we toch iets kunnen gaan waarnemen en inzien van dat wat uitgedrukt wordt door de wetten van bestaan die uitgaan van de grondbeginselen in de Proloog van H.P. Blavatsky's *Geheime Leer*. We maken deel uit van de grondbeginselen die hun spel spelen in ons en om ons en we zijn mens om dat te gaan inzien en ervaren.

Naar de grondbeginselen kijkend, te beginnen bij het eerste, zien we dat de grondbeginselen aangeven dat er iets permanent is dat zich niet ontwikkelt via evolutie. Het is er al. Het eerste grondbeginsel heeft het over een Alomtegenwoordig, Eeuwige, Grenzeloos en Onveranderlijk Beginsel waaruit alles emaneert, uit voortkomt. We noemen dat wel de altijd aanwezige **Immanentie**, het inwonende, dat het verstand te boven gaat.

Het tweede grondbeginsel zegt:

Er is al een Eeuwige Heelal in toto als een grenzeloos gebied, maar periodiek is dit het veld van talloze onophoudelijke, openbarende en verdwijnende heelallen die de 'openbarende sterren' en, veelzeggend, de 'vonken der Eeuwigheid' worden genoemd. We kunnen dat tweede grondbeginsel aangeven met: **Periodiciteit**. Ook de Eeuwigheid van de pelgrim wordt aangegeven die is als een wenk van het Oog van Zelfbestaan. De pelgrim komt dan weer terug in het derde grondbeginsel bij de verplichte pelgrimstocht van elke ziel.

Het derde grondbeginsel spreekt van de gelijkheid van alle zielen met de universele Over-Ziel, zelf een aanzicht van de Onbekende Wortel. Het derde grondbeginsel beschrijft ook de verplichte pelgrimstocht van elke ziel, een vonk van eerstgenoemde, de Over-Ziel, door de Kringloop van Incarnatie of noodzakelijkheid in overeenstemming met Kring en Karmische Wet. We noemen het derde Grondbeginsel dan ook wel: **Transcendentie**.

Je zou kunnen zeggen: Dat wat er altijd is, het eeuwige Ene Beginsel, gaat periodiek over tot een proces van cyclische werkzaamheid ten behoeve van de transcendente reis door de materie van de eeuwige pelgrim. Hoe gaat dat in zijn werk? We volgen nu in het kort en heel globaal hoe het in eerste instantie wordt aangegeven in de Stanza's van Dzyan, de esoterisch boeddhistische verzen waarvan H.P. Blavatsky uitging bij het schrijven van haar *Geheime Leer*.

Stanza I en II geven de toestand in potentie schitterend weer, vóórdát er tot een manifestatie wordt overgegaan. Alles wat gaat gebeuren wordt al aangegeven. Maar het gebeurt nog niet.

In Stanza III vers 1 tot 4 gebeurt het wel. We lezen dat er een trilling door de oneindigheid trilt die het heelal in toto raakt. Dat heeft tot gevolg dat de Duisternis, de eeuwige potentie die er altijd is, licht uitstraalt, tot werkzaamheid komt, doordat het licht een straal laat vallen in de moederdiepte van het Eeuwige Heelal. Het

eeuwige trilt en laat de niet-eeuwige kiem vallen.

Stanza III vers 4 geeft aan dat de straal uit de eeuwige duisternis valt als drie in vier. En in Stanza IV vers 2 gaat het over de oer-zeven die de wederontwaakte vermogens in de ruimte worden genoemd. Het is duidelijk dat het hier gaat over de oer-zeven van de zevenvoudige samenstelling.

Stanza III, vers 10 geeft het zo aan: Vader en Moeder spinnen een web welks bovenzijde is bevestigd aan geest, Vader, de drie, en het benedeneinde aan haar schaduweinde, stof, materie van mater, Moeder, de vier. Dit web van geest en materie is het gemanifesteerde heelal, gesponnen uit twee substantiën: geest en materie, welke tot één gemaakt zijn, dat de Svabhavat ofwel de ene wortel is van de manifestatie.

Stanza III vers 11 gaat verder met: Het web zet uit wanneer de adem des vuurs er op gericht is: het trekt samen wanneer de adem der moeder het aanraakt. Hiermee wordt het samenspel tussen geest en materie weergegeven. We zouden het web zo kunnen zien: de samenwerking tussen geest, het vuur, ofwel het bewustzijn, en de materie is een proces waarbij tijdens het indalen in de materie, de involutie, het bewustzijn meer teruggetrokken wordt uit een uitdrukkingsvorm, zodat er een meer complexe vorm kan ontstaan: het web trekt samen. En bij evolutie uit de materie verspreidt het bewustzijn zich in subtielere ijlere vormen: het web zet uit. Dat laatste, het overgaan van het bewustzijn naar een subtieler gebied, is het transcenderen of geestelijk overstijgen van een complexere meer ingedaalde vorm naar een minder stoffelijke ijlere vorm.

Het speelt zich af in de volgende situatie volgens *De Geheime Leer deel II* hoofdstuk XXV "De geheimenissen der Zevenheid":

Daar de gedifferentieerde stof in het zonnestelsel in zeven verschillende toestanden bestaat en Pragna, het vermogen tot waarnemen ofwel het bewustzijn, eveneens zeven verschillende aanzichten heeft, over-

eenkomende met de zeven toestanden der stof, moeten er in de mens noodzakelijk zeven toestanden van bewustzijn wezen, en overeenkomstig de meerdere of mindere ontwikkeling van deze toestanden werden de stelsels der godsdiensten en wijsbegeerten ontworpen.

Waarom gebeurt dit allemaal? Het derde grondbeginsel zegt: om de verplichte pelgrimstocht voor elke ziel, een vonk van de Over-Ziel, door de Kringloop van Incarnatie of noodzakelijkheid in overeenstemming met Kring en Karmische Wet mogelijk te maken, zodat elke ziel op den duur tot het inzicht van het in wezen gelijk zijn met de universele Overziel kan komen.

Het hele plan, de blauwdruk van het bestaan, dat zich gaat uitdrukken via de werkzaamheid van het universele denkvermogen, ligt er al vóórdát er gemanifesteerd wordt. Stanza II vers 6 zegt dat het Heelal nog verborgen was in de Goddelijke gedachte en in de Goddelijke schoot. Daarom spreken we van de Eeuwige Wijsheid, die voor-kosmisch is en waaraan niet valt te ontkomen.

De drie stappen naar een manifestatie worden in *deel III* van *De Geheime Leer* pag. 621 als volgt aangegeven:

1. Potentialiteit van het volstreekte denken
2. Gedachte in kiem
3. Ideatie aan het werk. Deze stappen worden wel de drie Logoi genoemd.

Het derde grondbeginsel geeft aan dat de Kringloop van Incarnatie of noodzakelijkheid voor elke ziel in overeenstemming zal zijn met Kring en Karmische Wet. De kringloop van incarnaties zal gaan afhangen van de mogelijkheden waarvan de wetten van bestaan gebruik zullen kunnen maken in de materie van de zeven gebieden van bestaan.

De exoterische religies vangen aan bij de uitdrukking van een nieuwe periode van werkzaamheid. In *De Geheime Leer* is er geen begin, slechts een periode van sluimering waarin het Eeuwig Beginsel in potentie aanwezig is. Die periode van sluimering wordt aangegeven met het Sanskriet woord

pralaya, een periode van rust, van terugtrekking, gevolgd door een periode van werkzaamheid, aangegeven met het woord manvantara, tijdkring van openbaring, wanneer het Eeuwig Beginsel tot werkzaamheid overgaat.

In het eerste deel *Kosmogenezis* geeft *De Geheime Leer* een verslag van de processen bij aanvang van en gedurende een manvantara, een periode van werkzaamheid, waarbij overgegaan wordt van chaos, voor-kosmische ruimte, tot de uitvoering van het plan, de kosmos, gebruik makend van de cyclisch mogelijke vormen en energieën door de tijden heen. Het woord chaos, Grieks, betekent de "Grote Diepte". In haar woordenboek, de *Glossary* haalt H.P. Blavatsky de volgende Griekse uitspraak aan over chaos: *de enige god zonder vorm of sexe, die zichzelf baarde zonder bevruchting en die aanbeden wordt onder de vorm van de Maagdelijke Moeder.*

Krishnamurti zegt over de werkzaamheid van de grondbeginselen: *The universe is meditating*, het universum mediteert. (*The Theosophist*, april 2004 pag. 274)

Barborka's *Goddelijk Plan*, deel II pag. 616, geeft misschien in verband hiermee het volgende aan in het commentaar op de grondbeginselen: *Hoewel de potentie van een geopenbaard heelal immer aanwezig is in de Goddelijke gedachte, moet er eerst een brandpunt of concentratie van Goddelijke Wijsheid in één punt zijn, wil de toekomstige openbaring van het heelal mogelijk zijn. Deze concentratie van Goddelijke Wijsheid wordt een uitstraling uit de Goddelijke Gedachte die door middel van de kracht van de concentratie de formulering van de toekomstige openbaring indrukt op de oorspronkelijke geest-stof.* Het brandpunt van eenpuntig gerichte concentratie doet inderdaad denken aan meditatie.

Het Sanskriet woord Dzyan in de Stanzas van Dzyan, is verwant aan Dhyana, het schouwen of wel: het zuivere gewaar zijn in meditatie na doorbraak door het brandpunt van concentratie Dharana. Dzyan is verwant aan Jnana van Jnana Yoga, de kennis via geestelijk inzicht. Volgens het woordenboek, de *Glossary* van H.P. Bla-

vatsky, wil het woord Dzyan zeggen: wijsheid, spirituele kennis.

Het tweede deel van *De Geheime Leer, Anthropogenesis*, gaat verder waar het eerste deel, *Cosmogenezis*, ophoudt: bij het verschijnsel mens. *Anthropogenesis* behandelt, zoals het woord al aangeeft, de historische, de huidige en de toekomstige ontwikkeling van het menselijk bewustzijn op weg door de materie naar uiteindelijke geestelijke vrijheid.

Als we kijken naar de doeleinden van de Theosophical Society, valt het op dat het eerste doeleinde vraagt om *Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of kleur*. Er staat “de universele broederschap” en het is duidelijk dat het slaat op de: *Gelijkheid in wezen van alle zielen met de Universele Overziel, zelf een aanzicht (aspect) van de Onbekende Wortel* van het derde grondbeginsel. Het slaat ook op de Immanentie van het eerste grondbeginsel, het Ene, de onbekende wortel, waarvan alles uitgaat en dat daardoor van alles een Geheel maakt. Door hun gemeenschappelijke oorsprong en hun gemeenschappelijke bestemming zijn alle mensen met elkaar verbonden. De universele broederschap is, was en zal zijn, alleen het bewustzijn ervan ontbreekt.

Wat kunnen we daaraan doen? We kunnen het tweede doeleinde inschakelen en op zoek gaan naar de oorsprong van de vormen die er liggen in godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap, die te voorschijn zijn gekomen zoals hierboven aangegeven, tijdens *de meerdere of mindere ontwikkeling van de zeven toestanden van bewustzijn in de mens*. We bewegen ons dan door de vormen heen naar de grondbeginselen toe en we kunnen gaan waarnemen, gaan schouwen, dat de wereldreligies en wijsbegeerten eruit voortkomen, ook al worden zij op vele verschillende wijzen uitgedrukt en versluiert. We kunnen het cyclische gaan zien van komende en verdwijnende beelden en vormen, soms meer indalend, soms overstijgend, en we bewegen ons naar de krachten waaruit zij zijn voortgekomen. We zien dat mogelijkheden van uitdrukken er in

sommige tijden beter voor staan dan in andere, afhankelijk als ze zijn van het op dat moment ontwikkelde veld van bewustzijn dat slechts op kan vangen en uitdrukken waar het dan toe in staat is. Het onderzoek van de cyclische vormen in religie en filosofie kan leiden tot doorbraken in het eigen denkvermogen op weg naar het gaan waarnemen van het spel van de grondbeginselen.

Dat brengt ons bij het derde doeleinde: Als het geestelijk inzicht groeit, ontdekken we de geestelijke vermogens die in de mens latent aanwezig zijn en we gaan iets begrijpen van de onverklaarde wetten in de natuur. Het onderscheidingsvermogen verplaatst zich naar ijlere gebieden, als we verder leren kijken dan dat wat onze materie, vastgelegd in het denken als conditionering, tot dan toe aangaf: het doorbreken van de eigen beelden en het vergroten van de eigen mogelijkheden.

Die Zelfontdekking leidt naar de vermogens die in de mens sluimeren, die onbereikbaar zijn zolang zij worden overheerst door het geconditioneerde denken. Het leidt op den duur naar totale ontsluiting, het gaan waarnemen van het grondpatroon in de mens, naar het unieke stukje van de grote blauwdruk dat door die mens ingevuld kan worden: worden wat men is.

Het lijkt er op dat de grondbeginselen en de doeleinden tot elkaar staan als macro- en microcosmos, als het zo boven – zo beneden van het Hermetisch Axioma.

Het denken conditioneert zich doordat men zich met het denken vereenzelvt. Of dat nu een denken beladen met veel intellectuele kennis is of niet, het gaat om het psychologische proces van dat wat men denkt te zijn. De vermogens die in de mens sluimeren kunnen wakker worden als dat zelf gemaakte beeld doorbroken wordt, getranscendeerd, tijdens de zoektocht naar de ware identiteit die door de grondbeginselen wordt aangegeven.

In de hele Eeuwige Wijsheidstraditie is dat het essentiële cruciale gegeven waaruit alle religies en filosofieën zijn voortgekomen: de zoektocht naar de ware identiteit, dus het gaan ervaren van dat wat de mens

eigenlijk is, een wezen gelijk aan alle zielen, die vonken zijn van de universele Over-Ziel. Dat proces ligt in de mens zelf, geen ander kan het voor hem doen. De weg naar leven vanuit de Eenheid van leven kan door geen ander gelopen worden en de ander kan de mens niet regenereren of transformeren of initiëren, daar elk mens een unieke weg te gaan heeft. Het derde doeleinde is lang onbegrepen gebleven. Het zou daarom kunnen zijn dat Krishnamurti er zo de nadruk op heeft gelegd. Hij zag dat men zich ging vereenzelvigen met functies in ceremoniën en dat inwijdingsgraden werden uitgedeeld: de afscheidende conditionering namen toe.

De doeleinden zeggen in het kort: wie zoekt zal het Eeuwige Plan vinden onder voorwaarde dat het geconditioneerde denken doorbroken wordt, zoals het eerste grondbeginsel zegt dat het gedachtegebonden verstand alleen de latente vermogens niet tot werkzaamheid kan brengen.

De weg naar leven vanuit de Eenheid van leven kan door geen ander gelopen worden en de ander kan de mens niet regenereren of transformeren of initiëren, daar elk mens een unieke weg te gaan heeft.

De Theosofie of Goddelijke Eeuwige Wijsheid waar *De Geheime Leer* naar verwijst wordt niet verkregen via de zintuigen en het verstand, maar door het doorbreken daarvan. Dat is ondervonden door al diegenen die *De Geheime Leer* op de juiste wijze hebben onderzocht. De “juiste wijze”, geven zij aan, is het ontdekken van geestelijke intuïtie, een groeiend vermogen om die Werkelijkheid te ontdekken die schuil gaat onder een vorm of uitdrukking, die slechts momentopnamen zijn en de Werkelijkheid versluieren. Het gaan waarnemen en het gaan ervaren van de verbindingen en relaties in de uitdrukkingen van de kosmische krachten leidt van het oog naar het hart, waar het spiritueel bewust-

zijn gereflecteerd wordt, en naar een manier van leven.

Annie Besant schrijft daarover in haar recensie van *De Geheime Leer* voor de “*National Reformer*”, in de editie van 23 juni 1889: *Kennis die egoïstisch, tot eigen voordeel, gebruikt wordt verwijdt de golf die de mens scheidt van de mens en een ras van een ras, en we kunnen beducht zijn voor de mogelijkheid van nieuwe krachten in de Natuur die onmiddellijk gebonden worden aan het voertuig van hebzucht.*

Daarom heeft de wijsheid van die “Meesters” in wiens naam Mme Blavatsky spreekt de kennis geweigerd die macht is totdat de lessen der Liefde geleerd zijn, daarom gaven zij de controle over deze natuurlijke krachten alleen aan de onzelfzuchtigen. Want misbruikt, zouden die krachten de maatschappij naar de ondergang leiden. Kennis kan kracht worden in plaats van macht. Daar gaan het derde doeleinde, het derde grondbeginsel en de leringen van Krishnamurti over: over het geven van de mogelijkheid tot geestelijk inzicht door een open denkvermogen, gericht op het geheel, zodat voor de wereld gekozen kan worden.

De ervaringen van een ongeconditioneerd denken worden soms roerend weergegeven in de mystieke literatuur. Ik citeer als voorbeeld uit het dagboek van de studente Etty Hillesum in 1942, toen ze begreep wat haar, als joodse, te wachten stond:

*De meeste mensen hebben clichévoorstellingen over dit leven in hun hoofd, men moet zich bevrijden van alles, van iedere versterde voorstelling, van iedere leuze, van iedere gebondenheid, men moet de moed hebben alles los te laten, iedere norm en ieder conventioneel houvast, men moet de grote sprong in de kosmos durven maken en dan, dan is het leven zo eindeloos rijk en overvloedig, zelfs tot in z'n diepste lijden (Etty Hillesum, *Het verstoorde leven*, Balans 1997).*

Oorlogen en andere pijnlijke ervaringen kunnen het mystieke ervaringsproces van een open denkvermogen versnellen. De omstandigheden ontmaskeren dan de zelfgemaakte beelden in het denken, rauwe

waarheden worden onthuld. Men gaat zich richten op het geestelijk gebied, omdat de vergankelijke verschijnselen doorzichtig zijn geworden.

De Zelfontdekking van het derde doeleinde, ofwel de pelgrimstocht van het derde grondbeginsel, speelt zich af in het denken, de spil in de mens waar alles om draait. Of hij kiest de makkelijke weg door het aannemen van veronderstellingen door anderen bedacht, of hij gaat tot op de bodem van zijn zelfonderzoek om uit te vinden en te ervaren hoe de levenswetten werken, om met dat inzicht zijn leven totaal te veranderen. Dit proces in het denken waarvoor de Eeuwige Wijsheidsliteratuur geschreven is, wordt door H.P. Blavatsky aangegeven in de onvolprezen Bowen Brochure: *Madame Blavatsky over de studie van theosofie* (UTVN 1988). In deze brochure wordt ingegaan op dat wat in de oosterse wijsheidsliteratuur de werking van Jnana Yoga wordt genoemd. Het gaat dan over het eerder genoemde cruciale proces van transcendentie: het steeds weer doorbreken van gevormde denkbeelden naar een subtieler gebied, totdat de vormen totaal overstegen worden en men de krachten waaruit de vormen voortkomen gaat waarnemen en de levenspuzzel in elkaar ziet vallen. Krishnamurti spreekt van awareness: het waarnemen van het totale proces van het denken, niet alleen van het bewuste denken, maar ook van het verborgen denken dat zich onthult in dromen. Als het denken de hele eigen activiteit waarneemt, bewust en onbewust, dan is er een mogelijkheid om die activiteit te doorzien. Daarvoor moet het denken stil zijn. Het denken wordt niet stil door discipline. Een denken dat onder controle wordt gehouden is niet stil maar duf (*On Knowing Oneself*, Sydney 1955, *The Collected Works of J.K. Vol IX*). Het denken wordt alleen stil en kalm als het hele proces van het eigen functioneren ingezien wordt. En alleen dan kan het dat proces transcenderen. Jarenlang meegesleepte bagage kan wegvallen en het denken gaat openstaan voor het gaan waarnemen van subtielere mogelijkheden.

Vrijheid van denken is de wortel van de werkzaamheid van de grondbeginselen in de Proloog van *De Geheime Leer* en van de Doeleinden van de Theosophical Society.

De Geheime Leer en de *Mahatma Brieven* wijzen erop dat de bewustzijnsontwikkeling van de mensheid nu in haar vierde ronde is in de zevenvoudige samenstelling. De vierde ronde ligt in het kama gebied ofwel: in de materie van het begeerte-denken. In elke ronde doorloopt het bewustzijn de zeven vlakken van mogelijkheden op het betreffende gebied.

Ook de zevenvoudige samenstelling van de mens is voortgekomen uit de Grondbeginselen van Eeuwige Wijsheid zoals we al aangaven. Het is een onderverdeling van drie geestelijke gebieden, de bovenste drie, en vier aan de materie gebonden gebieden, de onderste vier, ontstaan door het spinnen van het Web door Vader en Moeder in Stanza III vers 10.

De mens drukt zich op de zeven gebieden als volgt uit: 7 atma (universele geest), 6 buddhi (geestelijke ziel) en 5 manas (denkvermogen), 4 kama (begeerte lichaam), 3 linga sharira (astraal lichaam), 2 prana (levensbeginsel), 1 sthula sharira (stoffelijk lichaam). (Zie H.P. Blavatsky: *De Sleutel tot de Theosofie*, hfdst VI. TUP)

In het midden van de zevenvoudige samenstelling ligt het werkterrein van het tweevoudige manas, het gebied van het denken, waar bewustzijn en materie het spel spelen van involutie en evolutie en waar transformatie, ook wel regeneratie, initiatie of transcendentie genoemd, zich eventueel afspeelt. Het spel van involutie en evolutie in de mens.

Het is het kama- of begeerte-beginsel van het vierde gebied, verlangend naar materiële en fysieke zaken dat het zo moeilijk maakt in deze tijden van bewustzijns-evolutie in de vierde van de zeven ronden over de planeet aarde, door het vijfde, manasgebied van het denken. Het trekt het denken naar de materie, in tegenstelling tot het denken dat zich kan richten op het zesde, buddhische gebied van liefde wijsheid, waar ook Annie Besant al naar verwees.

Om de *Mahatma Brieven* hierover aan te halen moeten we naar Brief 13, pag. 85 van de Nederlandse editie: *...en de wil van de mens, zijn intelligentie en bewustzijn zullen pas ontwaken als zijn vierde beginsel, Kama, is volgroeid en voltooid, door zijn opeenvolgende contacten met de Kama's, of aandrijvende krachten, van alle vormen waar de mens in de voorafgaande drie ronden doorheen is gegaan.* Door zelfontdekking worden die kama's, die noodzakelijke aantrekkingen tot materie en indaling of involutie, herkend en kan het tij gekeerd worden naar evolutie. Denk aan de "teachings" van Krishnamurti.

De *Mahatma Brieven* geven heel duidelijk het uiteindelijke resultaat aan van de werkzaamheid van de doeleinden en de grondbeginselen, ook in brief 13, pag. 86:

... om met succes haar zevenvoudige neerwaartse en opwaartse baan te doorlopen, moet de eeuwige levenskracht, die slechts in het zevende beginsel zetelt, in zich opnemen, en dan de drie (vierde, vijfde en zevende), verenigen in één – het zesde. Met andere woorden: het vijfde beginsel, het denken, kan anders gericht worden, niet meer op het verder indalen in de materie door groeiende afgescheidenheid, maar door het te richten op de universele wijsheid van het zesde beginsel buddhi, het voertuig van de eeuwige universele levenskracht van atma. In buddhi kan de universele intelligentie van het Universele Denkvermogen geraakt worden. Let wel: het universele inzien en ervaren ligt daar waar de broederschap een feit is. Door het oog naar het hart wordt werkelijkheid. Krishnamurti spreekt over de buddische staat van bewustzijn als hij zegt: *Liefde is een staat van bewustzijn, zolang ik nog iets voor mijzelf zoek is die staat er niet.*

We durven vaak een overtuiging niet los te laten, omdat er een stuk identiteit aan wordt ontleend. Vereenzelviging er mee verhoogt de eigenwaarde tegenover de ander. Maar het overeind komen na het loslaten is altijd in een subtieler gebied en achteraf is er opluchting door meer inzicht en minder bagage. Het geeft de moed om weer door te gaan. Dat proces is herken-

baar en de wetten van bestaan waarin het Ene Beginsel zich uitdrukt worden meer en meer waargenomen. De Duitse filosoof Karl Jaspers spreekt van: *de mogelijke existentie die haar transcendente werkelijkheid zoekt* (Karl Jaspers, Servire, 1958).

Als middelen tot deze Regeneratie wordt er in de tradities verwezen naar onderzoekende studie en daardoor gerichte meditatie, in die volgorde, waar ook de doeleinden en grondbeginselen om vragen. Meditatie is een natuurlijk proces van bewustzijnsontwikkeling dat besloten ligt in de doeleinden, beginnend bij het tweede Doeleinde dat leidt naar het derde en tenslotte naar het eerste. Meditatie is volgens Krishnamurti: *The Flowering of Love*, het opbloeien van Liefde.

De grondbeginselen kunnen dus gezien worden als de macrokosmos achter de microkosmos van de doeleinden en beide, grondbeginselen en doeleinden, als het *Zo Boven Zo Beneden* van het Hermetisch Axioma.

Nu ligt er de vraag of het allemaal zin heeft om geestelijke ontwikkeling aan te gaan als de mensheid zich nog bevindt in het gebied van de bovengenoemde kama's, de aantrekkingskrachten van het materiële en het lichamelijke. Maar bemoedigend is dat er vooral de laatste jaren wetenschappelijke ontdekkingen worden gedaan die aantonen dat transformatie of regeneratie veranderingen veroorzaakt in het instrument van het denken, namelijk in de hersenen die zich aanpassen aan geestelijke ontwikkeling. H.P. Blavatsky geeft het aan in de eerder genoemde Bowen Brochure waar zij zegt dat het scheppen van nieuwe hersenpaden, het tot stand brengen van een andere orde in de kleine levens in de hersenen, aan de orde is bij het proces van jnana yoga, de zoektocht naar wijsheid. Het ontdekken van de vermogens die in de mens sluimeren.

Ook David Bohm en Krishnamurti hebben het daar over in hun gesprek over de toekomst van de mensheid, in *The Future of Humanity*, (Mirananda 1986). In het voorwoord zegt David Bohm: *Men weet nu dat belangrijke onderdelen van het lichaam,*

zoals hormonen en neurotransmitters, een fundamenteel effect hebben op het hele functioneren van de hersenen en van het centrale zenuwstelsel. Deze systemen reageren elk moment op wat een mens weet, op wat hij denkt en op wat dat alles voor iemand betekent. Er is nu eigenlijk vastgesteld dat de hersencellen en hun functioneren diep geraakt worden door kennis en passie. Het is dus goed mogelijk dat inzicht, voortkomend uit een staat van grote mentale energie en passie, de hersencellen zou kunnen veranderen op een nog ingrijpendere manier. Krishnamurti en Bohm hadden het over het vrijkomen van een enorme mentale energie als het denken zich los kan maken van zijn gebondenheid aan de condities die het zichzelf oplegt.

De Gespreksgroepen die de Nationale Studiegroepen zijn kijken naar de teksten van onder andere *De Geheime Leer*, niet om kennis te vergaren, maar om conditionering te doorbreken. *De Geheime Leer* werd daarvoor geschreven. Joy Mills geeft dit aan in haar boekje: *Leven in wijsheid* (UTVN 1989): *Het enige doel van H.P. Blavatsky's opzienbare werk was in feite het wekken van een nieuwe wijze van denken.* Niet zo verwonderlijk, daar ze gebaseerd zijn op de Stanza's van Dzyan, de Stanza's van wijsheid. Pogingen in die richting gaat u dit weekend horen en we vragen daarbij uw hulp, want we zijn gewend het samen te doen.

Bijlage:

Grondbeginselen in de Proloog van *De Geheime Leer*, Couvreur 1968:

I. Een Alomtegenwoordig, Eeuwig, Grenzeloos en Onveranderlijk Beginsel, waarover alle bespiegeling onmogelijk is, daar het boven het menselijke bevattingsvermogen gaat en slechts kan worden verminkt door elke menselijke uitdrukking of vergelijking. Het staat buiten het gebied en bereik der gedachte (Immanentie).

II. De Eeuwigheid van het heelal *in toto* als een grenzeloos gebied; periodiek "het veld van talloze onophoudelijke openbarende en verdwijnende Heelallen" die "de openbarende sterren" en de "vonken der

Eeuwigheid" worden genoemd. "De Eeuwigheid van de Pelgrim is als een wenk van het Oog van Zelf-Bestaan", (Boek van Dzyan). "Het verschijnen en verdwijnen van Werelden is als een regelmatig getij van vloed en eb" (Periodiciteit).

III. De gelijkheid in wezen van alle Zielen met de Universele Over- Ziel, welke laatste zelf een aanzicht is van de Onbekende Wortel; en de verplichte pelgrimstocht voor elke Ziel – een vonk van eerstgenoemde – door de Kringloop van Incarnatie (of "Noodzakelijkheid") in overeenstemming met Kring- en Karmische Wet gedurende het ganse tijdperk (Transcendentie).

Doelinden Theosofische Vereniging:

1. Het vormen van een kern van de universele broederschap der mensheid zonder onderscheid van ras, geloof, geslacht, kaste of huidskleur.
2. Het aanmoedigen van de vergelijkende studie van godsdienst, wijsbegeerte en wetenschap.
3. Het onderzoeken van de onverklaarde wetten in de natuur en van de vermogens die in de mens latent aanwezig zijn.

Literatuur:

- H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer deel I en II*, Couvreur 1968
H.P. Blavatsky, *De Sleutel tot de Theosofie*, T.U.P. 1985
H.P. Blavatsky, *De Geheime Leer III*, U.T.V.N. 1980
H.P. Blavatsky, *Theosophical Glossary*, The Theosophy Company 1973
Robert Bowen, *Madame Blavatsky over de studie van theosofie*, U.T.V.N. 1988
Etty Hillesum, *Het Verstoorde Leven*, Balans 1997
G.A. Barborka, *Het Goddelijk Plan*, U.T.V.N. 1972
The Theosophist, april 2004
'On Knowing Oneself', The Collected Writings of J Krishnamurti vol IX
F. Reddingius Salomonson, *Karl Jaspers*, Servire 1958
A. Trevor Barker, *De Mahatma Brieven*, T.U.P. 1979
J. Krishnamurti/David Bohm, *The Future of Humanity*, Mirananda 1986
Joy Mills *Leven in wijsheid*, U.T.V.N. 1989

Het Zelf heeft geen wensen

– Pedro Oliveira

Analyses over de toestand in de wereld gaan meestal over bepaalde overheersende factoren, zoals de fluctuerende economie van de rijke landen, de politieke instabiliteit in veel arme landen, de opkomst van godsdienstig fundamentalisme, de verschillende soorten gevaren op milieugebied en de gewapende conflicten die honderdduizenden mensen uit hun huizen en landen hebben verdreven.

Pedro Oliveira is president van de Indo-Pacific Theosophical Federation.

Het zou, op zijn zachtst gezegd, zeker worden geïnterpreteerd als ongebruikelijk als we tegenover diezelfde analisten zouden suggereren dat een van de grootste oorzaken van de problemen, waarmee de wereld wordt geconfronteerd, gebrek aan zelfkennis is, zowel op individueel niveau als op het niveau van de samenleving, omdat zelfkennis niet binnen een ‘meetbare’ categorie valt, die je kunt analyseren. Maar de boodschappen van de grote spirituele wereldleraren van alle tijden lijken erop te wijzen dat het gebrek aan zelfkennis inderdaad de oorzaak is van veel leed, zowel voor de individuele mens als voor de mensheid als geheel.

Gebrek aan zelfkennis schept in de geest valse behoeften en verwachtingen van allerlei soort – de wens om erkend en geliefd te worden, de wens om anderen te verslaan en te domineren en de wens om een situatie of een persoon in de hand te hebben, om maar eens een paar voorbeelden te noemen. Met andere woorden, gebrek aan zelfkennis doet een van de voornaamste oorzaken van problemen in de wereld ontstaan: eigenbelang, in sommige spirituele leerboeken vergeleken met een enorm onkruid dat onze diepere en ware aard (de spirituele Ziel die diep in ons bewustzijn aanwezig is en waarvan zuiver geluk en wijsheid de ware essentie is) verhindert om tot ontplooiing en bloei te komen.

Dit artikel komt ook als top-artikel op de website www.theosofie.nl

Eigenbelang drijft het verstand altijd tot het najagen, begeren en bereiken van iets, zonder dat het zich noodzakelijkerwijs afvraagt of de nagestreefde doelen met wezenlijke of met denkbeeldige behoeftes te maken hebben. Bijvoorbeeld: het zorgvuldig bijhouden van je financiële zaken is zeker een van de belangrijke noodzakelijkheden in je leven. Maar het altijd op zoek zijn naar de beste manier om je rijkdom te vergroten is een denkbeeldige behoefte. Er zijn belangrijker dingen in het leven dan rijkdom vergaren, maar veel mensen besteden het grootste deel van hun leven hieraan, omdat hun eigenbelang dit van hen vraagt.

Een van de grootste wereldleraren, de Boeddha, zag dit uiterst helder en maakte duidelijk dat de oorzaak van het lijden *tanha*, of 'dorst', verlangen, hebzucht, begeerte, is. Het woord 'dorst' is belangrijk, omdat het een voortdurend najagen van ervaringen en sensaties beschrijft, die geen van alle echt bevredigend en afdoend zijn, want na elke ervaring en sensatie komt de 'dorst' opnieuw opzetten, soms zelfs nog sterker dan tevoren. Walpola Rahula uit Sri Lanka, tijdens zijn leven een beroemd geleerde in het boeddhisme, maakt in zijn boek *Wat Boeddha onderrichtte*, een heel toepasselijke opmerking hierover: '...deze "dorst" heeft als uitgangspunt het valse idee van het zelf dat oprijst uit onwetendheid'.

Het denkvermogen schept zich, onder druk van eigenbelang, een verkeerd gevoel van identiteit – een vals zelf – dat zowel leed als onwetendheid doet voortduren.

Daarom is het de moeite waard om te bestuderen wat bepaalde boeken die ons onderrichten over wat spiritualiteit is mischien te zeggen hebben over het onderwerp zelfkennis. Het eerste is *Licht op het Pad*:

Eerzucht is de eerste vloek: de grote verleider van de mens die boven zijn metgezellen uitgroeit. Zij is de eenvoudigste vorm van het verlangen naar een beloning. Voortdurend worden schrandere en krachtige mensen erdoor afgeleid van hun hogere mogelijkheden. Toch is zij een noodzakelijke lerares. Haar gevolgen vergaan tot stof en as; evenals dood

en onderlinge vervreemding toont zij de mens tenslotte dat het werken voor zichzelf gelijkstaat met werken voor teleurstelling. (Noot bij Regel 1.)

De waarheid van deze bewering spreekt voor zichzelf. Het wereldtoneel zorgt dagelijks voor voorbeelden van hoe door eerzucht gedreven mensen en groepen vernieling, onzekerheid en angst veroorzaken. Iemand die door eerzucht wordt gedreven zoekt altijd naar beloning of erkenning. Maar door de wonderbare wijsheid en intelligentie in het hart van het leven is eerzucht tevens een groot leraar in die zin dat hij aantoonde dat eigenbelang, vroeger of later, averechts werkt. In een universum dat door onderlinge afhankelijkheid en onderlinge verbondenheid wordt bestuurd, maakt elke vorm van eigenbelang na verloop van tijd noodzakelijkerwijs plaats voor een ruimer gevoel van universele liefde en begrip, ondanks het feit dat de groeipijnen soms zwaar te dragen zijn.

Een van de belangrijkste teksten uit de Christelijke traditie is de *Theologica Germanica*. Daarin staat ook een voor ons onderwerp waardevol advies:

Zolang iemand op zijn eigen voordeel uit is, zoekt hij niet wat voor hem het beste is en zal hij het ook nooit vinden.

Alles waar het persoonlijke zelf op uit is – macht, aanzien, invloed, geld of welke vorm van beloning dan ook – ook al mag het gevoelsmatig 'goed' lijken, is niet noodzakelijkerwijs datgene waar onze diepere aard naar smacht. Daarom benadrukken bepaalde tradities het feit dat je, vóór je het in universele zin werkelijk goede kunt bereiken, een transformatie moet ondergaan, een fundamentele verandering. Omdat de 'ogen' van het persoonlijke zelf alleen zijn eigen belangen kunnen zien, kunnen ze dat wat veel grootser is, de 'ziel van de dingen' nooit zien. Want dat vereist een andere vorm van waarneming, die door HPB 'een ongesluierd geestelijk inzicht' wordt genoemd.

Misschien is dit de manier om het leven te zien zoals het is, in zijn luisterrijke glorie

en zonder tussenkomst van een oordelend, verwaand en ik-gericht denkvermogen.

En in *De Stem van de Stilte*, HPB's laatste geschenk aan de wereld, vinden we nog meer informatie over het onderwerp zelf-kennis:

...want het denken is als een spiegel; al weerkaatsend verzamelt het stof. Het heeft de bries van de zielenwijsheid nodig om het stof van onze illusies weg te vagen. Tracht, o beginner, uw denken en uw ziel in elkaar over te doen gaan. (115)

Omdat de krachtige factor van eigenbelang altijd op de loer ligt binnen het denken, wordt elk van deze waarnemingen 'snel oud', dat wil zeggen onbuigzaam, mechanisch en geconditioneerd en veroorzaakt dan 'ik-dat' relaties, zoals Martin Buber ze noemde. En dan wordt de grootse werkelijkheid van de Natuur, met haar oneindige rijkdom, schoonheid en onuitputtelijke betekenis, egocentrische denken, slechts iets om uit te buiten. Daarom is het van belang om in ons leven een ruimte te scheppen voor die innerlijke vernieuwing die vanzelf plaatsvindt wanneer we onszelf openstellen voor die aangeboren wijsheid die in onze diepere Ziel binnen in ons aanwezig is. Diepe overpeinzing, studie, meditatie en observatie helpen ons geleidelijk om hart en denken te integreren, wat een belangrijke voorwaarde is voor ware spirituele waarneming.

Een van de hardnekkige vormen van eigenbelang is belangrijk willen zijn, wat zich op zowel grove als heel subtiele wijze kan uiten. De volgende aanhaling uit *De Stem van de Stilte* is een waarschuwing voor deze 'vijand' van hen die trachten het pad van zelfkennis te betreden:

Mijd lof, o toegewijde. Lof leidt tot zelfbedrog, uw lichaam is het Zelf niet; Uw Zelf is in zichzelf lichaamloos, en het wordt niet aangedaan door hetzij lof of blaam. (117)

Zelfverheffing, o discipel, is als een hoge toren, door een hooghartige dwaas beklommen. Daar zit hij nu in trotse eenzaamheid, door niemand opgemerkt behalve door zichzelf. (118)

Wanneer iemand nog niet volwassen is kan een doodgewone opmerking van anderen, bijvoorbeeld over zijn uiterlijk, hem enorm van streek maken. Hetzelfde geldt voor de taken waarmee wij bezig zijn. Als er kritiek wordt geleverd of als we niet genoeg waardering krijgen, voelen we ons vaak gekwetst. Het is belangrijk dat we ons realiseren dat het voeden van ons eigenbelang bijdraagt tot ons gevoel van afgescheidenheid en in veel gevallen kan leiden tot een dieper gevoel van isolatie, dat niet zelden gevoelens van onwil en wrevet ten opzichte van anderen en de rest van de wereld oproept. Misschien komen veel van de terroristenacties wel voort uit zo'n geestgesteldheid.

Maar ondanks al deze gevaren hoeven wij niet te wanhopen, want het pad is in ons, zoals de volgende aanhaling uit *De Stem van de Stilte* laat zien:

De weg naar uiteindelijke vrijheid ligt in uw Zelf (168)

De weg begint en eindigt buiten het zelf. (170)

Zelfkennis wordt door een van de leraars van de Advaita Vedanta-traditie omschreven als 'de langste reis naar de dichtstbijzijnde plaats'. In een andere traditie noemt men het de Heilige Graal, waarvan de ontdekking na vele pogingen, beproevingen en mislukkingen zowel leidt tot de totale innerlijke transformatie van de geestelijke mens als tot het herstel van de 'woestenijs' waarmee de wereld bedoeld wordt.

Het Zuivere Zelf, het *Atman*, is de bron van alle genezing, wijsheid en van wezenlijk geluk en toch neigen we ertoe deze buiten onszelf te zoeken door de werking van de persoonlijkheid. In dit proces is het onvermijdelijk dat we vele verliezen ervaren, zowel op het fysieke als geestelijke vlak. Men vroeg Sri Ramana Maharshi eens naar zijn mening over de theologische leerstelling van verloren zielen. Zijn antwoord: 'Bedenk wat er te verliezen is. Is er iets te verliezen? Het Zelf kan nooit verloren

gaan'. Maar de reis ernaartoe, die in wezen een levenswijze is, betekent het afstoten van alles wat niet het Zelf is, zonder enig gevoel van zelfkastijding of zelfbestrafing, want deze kunnen toch wel weer subtiele vormen van eigenbelang zijn.

En dan komt volgens de wijsheidsleer, na een langdurig en noodzakelijk zuiveringsproces, plotseling, de verwezenlijking van de goddelijke basis van de schepping, waarin 'we leven, bewegen en ons bestaan hebben' en die volledig vrij-zijn van eigenbelang en haar web van illusies inhoudt.

De schitterende woorden uit de *V-*

veka-chudamani versterken nog eens de essentiële niet-afgescheidenheid oftewel eenheid van alle bestaan als onze ware en tijdloze identiteit, het Zelf dat niets be-geert:

Net zoals golven, schuim, draaikolken en bubbels allemaal in wezen niets anders zijn dan water; zo is alles, beginnend bij het lichaam en eindigend met egoïsme, slechts bewustzijn en dat is zuiver en absoluut geluk. (391)

Uit: *The Theosophist*, augustus 2002

Vertaling: C. Blaak

Men zal zich herinneren dat H.P. Blavatsky op haar eerste reis naar India haar leraar nooit had gezien, hoewel zij er volgens zijn aanwijzing heen-ging. Op deze reis zou dat anders zijn. In de volgende fragmenten uit *Isis Ontsluierd* schijnt HPB de beide bezoeken tot één samen te voegen:

Ontsluierd schijnt HPB de beide bezoeken tot één samen te voegen:

'Toen we* jaren geleden voor het eerst het Oosten bereisden en het inwendige van zijn verlaten heiligdommen onderzochten, waren er twee somber stemmende en steeds terugkerende vragen die ons bedrukten: Waar, wie, wat is God? Wie heeft ooit de onsterfelijke geest van de mens gezien, zodat hij zeker kan zijn van zijn onsterfelijkheid?

Toen we het sterkst verlangden deze hoofdbrekende vragen op te lossen, kwamen we in contact met bepaalde mensen die zulke geheimzinnige vermogens en zo'n diepgaande kennis bezaten, dat we ze met recht de wijzen van het Oosten mogen noemen... Ze lieten ons zien dat door het combineren van wetenschap met religie, het bestaan van God en de onsterfelijkheid van de menselijke geest als een vraagstuk van Euclides kunnen worden aangetoond.

Voor het eerst kregen we de verzekering dat de oosterse filosofie geen ander geloof toelaat dan een onvoorwaardelijk en onwrikbaar vertrouwen in de almacht van het onsterfelijke zelf van de mens. Er werd ons medegedeeld dat deze almacht wordt veroorzaakt door de verwantschap van de geest van de mens met de Universele ziel - God! De laatste, zeiden ze, kan alleen worden bewezen door de eerste. De menselijke geest bewijst het bestaan van de goddelijke geest, zoals één druppel water bewijst dat er een bron is waar deze vandaan moet zijn gekomen.'

Cranston, p. 57

* In *Isis Ontsluierd* gebruikt HPB steeds de uitdrukking 'we'.

Vragen en antwoorden

Dit artikel omvat het eerste deel van een zitting van de Internationale Conventie van de TS te Adyar, 2002, met mevrouw Radha Burnier, dr. John Algeo en mevrouw Mary Anderson.

Vraag 1: Hoe kan een gezinshoofd, omgeven in de wereld door sociale verplichtingen, familiebetrekkingen en wereldse activiteiten, het spirituele leven leven en zich daarbij voorbereiden op het betreden van het pad?

R.B.: Zoals ik het zie moet het spirituele leven beginnen in de wereld; er is geen andere manier. We zijn op de wereld om onze zintuigen te gebruiken, om de implicaties van wat we zien en doen intelligent te bestuderen en te leren wat wel en niet van belang is in het leven, wat werkelijk is en wat niet. Als wij niet in de wereld waren, zou er geen gelegenheid zijn dit te doen.

We kunnen leven in *devachan*, omringd door een wereld van onze eigen makelij, maar het zou heel jammer zijn om voor altijd in die toestand te leven, omdat het niet zal helpen bij het ten volle ontplooiën van onze vermogens, in het bijzonder het vermogen tot spirituele onderscheiding (*viveka*).

Dus of men nu leeft als gezinshoofd of betrokken is bij het zakendoen, lesgeven of werken als arts of advocaat – de Heren van Karma weten het best waar ze ons moeten plaatsen – overal, elke dag, misschien ieder uur bestaat er een gelegenheid om de eigenschap van onderscheidingsvermogen te oefenen en te ontwikkelen. Geen enkel vermogen ontwikkelt zich tenzij ze beoe-

fend wordt. Een baby die in zijn wiegje ligt en met zijn beentjes en armpjes door de lucht zwaait, is een wijs wezentje; hij weet dat zijn spieren zullen groeien en dat zijn lichaam zich zal ontwikkelen juist doordat hij dat doet. Maar wij zijn niet zo wijs, aangezien we niet beseffen dat wij, om de innerlijke vermogens te ontwikkelen, ermee moeten oefenen.

In de wereld worden allerlei mogelijkheden geboden voor het ontwikkelen van *viveka* of onderscheidingsvermogen, waardoor we beginnen te leren, zoals *Aan de Voeten van de Meester* zegt, niet alleen wat werkelijk is en wat onwerkelijk, maar wat belangrijker is en wat minder belangrijk en wat er kan wachten, enzovoort. Men moet nooit de positie betreuren waarin men zich bevindt, noch trachten aan het heden te ontsnappen en te hopen dat de omstandigheden zich in de toekomst zullen wijzigen. Als wij waarlijk gebruik maken van de mogelijkheden die het dagelijks leven ons biedt in ieder beroep, in iedere situatie, op iedere leeftijd en temidden van ieder soort mensen, scheppen wij karmische krachten die zullen leiden tot een situatie die grotere mogelijkheden biedt voor spirituele ontwikkeling.

Wanneer spiritueel onderscheidingsvermogen toeneemt, gaat dat gepaard met een toename van mededogen, een afnemen van egoïsme, een groter worden van het hart en een verheffing van het intellect. Dat gebeurt allemaal in het leven wanneer *viveka* wordt beoefend. Daarom wordt er zoveel belang gehecht aan het beginnen van het spirituele leven met *viveka*, dat onvermijdelijk geassocieerd wordt met een zekere onthechting van onwerkelijke dingen, of *vairagya*. Wanneer wij ons innerlijk losmaken van irreële dingen, zijn wij al op het spirituele pad. Wij hoeven niet te vragen: hoe moet ik het spirituele leven leiden?

J.A. Wij denken vaak over het spirituele leven in termen van wat wij doen. Ik denk dat het misschien nuttiger is om er over te denken als een kwestie van *hoe* we doen wat we doen. Een zeventiende-eeuwse dichter, George Herbert, schreef eens:

“Alwie een kamer veegt volgens Uw wetten doet dat uitstekend.”

Oftewel, veeg je de vloer met toewijding, of als een plichtmatige handeling, dan is dat een handeling van bidden tot God. Wat wij ook doen, als wij dat op de juiste manier doen en met het juiste motief, dan wordt die handeling een handeling op het spirituele pad. Het leiden van het spirituele leven is niet het zich terugtrekken uit de wereld. Dat is niet wat de Bodhisattva's doen. Dat is niet wat Krishna aan Arjuna leerde. Het leiden van het spirituele leven kan, en vanuit theosofisch oogpunt denk ik dat het dat vooral moet zijn, leven zijn in de wereld op een spirituele manier met de bedoeling de hele mensheid daarmee goed te doen.

Vraag 2: Is de wet van karma van toepassing op alle gebeurtenissen die in iemands leven plaatsvinden, of zijn er ook uitzonderingen die niet in overeenstemming met karma zijn?

M.A. Ik zou zeggen dat de wet van karma beslist van toepassing is op alle gebeurtenissen. Maar heel vaak begrijpen we de wet van karma verkeerd. Wij spitsen hem toe, wij beseffen niet hoe breed en hoe flexibel hij is; in feite kunnen wij karma niet echt begrijpen, zegt men, totdat wij erboven staan. Maar het algemene idee is simpel: naarmate men handelt, zo scheidt men gebeurtenissen en omstandigheden in de toekomst en zelfs in het heden. Maar karma is heel flexibel. Wij kunnen verrassende dingen lezen over karma die ons verstand doen staan. Ergens in *De Sleutel tot Theosofie* zegt mevrouw Blavatsky over *devachan*, het gelukzalige hemelse bestaan na de dood, dat *devachan* gedeeltelijk een soort compensatie is voor lijden dat wij niet verdiend hebben. Maar volgens karma verdienen wij altijd het lijden dat ons treft! Maar misschien is het evenwicht dat geschapen wordt door de wet van karma soms onafhankelijk van de tijd. Het betekent niet altijd dat de oorzaak eerst komt en dan het gevolg. Laten we vasthouden aan het idee dat karma eenvoudig evenwicht herstelt. Als we een pendel hebben

die ver de ene kant uitzwaait, zwaait deze vanzelfsprekend ook ver naar de andere kant. Dat is het algemene idee. Maar ik denk dat we dit niet al te zeer moeten toespitsen en denken: 'O, ik lijd in dit leven. Ik heb in een vorig leven vast dat en dat gedaan.' Ik denk niet dat wij dat precies kunnen weten en dat is ook niet nodig. Het gaat er niet om specifieke oorzaken te kennen, maar te beseffen welke lessen karma ons verschaft. Het dagelijks leven is niet alleen het resultaat van onze verrichte handelingen, maar het leert ons ook lessen die waarschijnlijk noodzakelijk zijn voor ons, of we dit nu beseffen of niet.

R.B. Misschien begrijpen we karma verkeerd, zoals Mary zegt, maar misschien begrijpen wij ook datgene waarmee we in ons leven geconfronteerd worden verkeerd. De twee zijn elkaars spiegelbeeld. Mensen denken over het algemeen wanneer zij lijden, problemen hebben en worstelen, dat dat karma is en dat zij hier op de een of andere manier het hoofd aan moeten bieden. Maar wanneer zij zich goed voelen en redelijk gelukkig zijn in een prettige omgeving, denken ze dat er geen karma bestaat. Maar dat is ook karma. C.W. Leadbeater wees erop dat mensen geloven dat de armen karma ondergaan en dat de rijken aan lijden ontsnapt zijn. Dat is een volkomen misvatting, want een rijke man lijdt misschien wel meer – uit *avidya* of onwetendheid – dan een arme man, al naar gelang zijn houding. Iemand die door zijn rijkdom misleid is en daarom op een zelfzuchtige, bezitterige manier leeft, bevindt zich in een grotere staat van onwetendheid dan een arme man die heel weinig heeft, maar die een beetje van zijn brood deelt met een hongerige hond op straat.

Dus wat is dat slechte karma waar wij mee om moeten leren gaan? Het is niet rijkdom of armoede alleen; het is de toestand van onwetendheid. Iemand heeft eens gezegd dat er geen thermometer bestaat om de graad van onwetendheid te meten, maar er bestaan criteria. Het ene absolute criterium is het gevoel van eenheid in welke situatie we ook zijn: of we afgescheidenheid voelen en haat, of vrij zijn

van het gevoel van afgescheidenheid – dat is de richtlijn.

J.A. De Meester schreef aan de heer A.P. Sinnett dat de twee meest belangrijke ideeën die wij moeten begrijpen karma en nirvana zijn. En wat het belangrijkste is, is ook vaak het moeilijkst. Soms denken we over karma in heel simpele, ja zelfs simplistische termen. Het is een beetje als het westerse idee over de Kerstman. In het westen is er een lied dat met Kerstmis gezongen wordt waarin staat dat de Kerstman weet of je zoet bent of stout en we hebben het gevoel dat karma een soort Kerstman is die weet of we zoet of stout geweest zijn en ons dienovereenkomstig beloont of straft. Maar karma is in feite een onpersoonlijke, universele wet, een wet die op vele niveaus werkt. Wij moeten het niveau begrijpen waarop karma werkt om het te zien en te herkennen. Het werkt vanzelfsprekend in ons eigen leven. Als wij iets doen in dit leven nu, zullen er bepaalde consequenties uit voortvloeien, en dat is karma. Maar karma werkt ook in een veel groter kader, in ons individuele bestaan in leven na leven, zodat iets dat ons in dit leven overkomen is misschien het resultaat is van handelingen, gepleegd in een vorig leven. Maar daar houdt het niet op. U en ik zijn allen leden van één familie, dezelfde soort, wij zijn allemaal in zekere zin één. En als gevolg daarvan, zoals Mevrouw Blavatsky schreef aan één van de Amerikaanse Conventies, heeft het handelen van een individu niet alleen invloed op de persoon of het individu die de handeling pleegt, maar op de hele mensheid, omdat wij allen één zijn. Geen van ons kan iets doen dat geen invloed heeft op ons allen. En Karma is nog meeromvattend omdat wat wij doen invloed heeft op het hele milieu rondom ons, de hele wereld. Zo werkt karma op vele verschillende niveaus van algemeenheid en wij ervaren allemaal het effect daarvan op ieder niveau. Het is een heel complex proces.

Vraag 3: Gekloonde baby's worden onnatuurlijk geproduceerd. De vraag is, wat voor soort ziel zou worden aangetrokken

tot zo'n mens? Bestaat er misschien een mogelijkheid dat zulke baby's bezeten worden door aardgebonden entiteiten van de onaangenaamste soort?

R.B. Er werd een soortgelijke vraag gesteld op het Wereldcongres in Sydney en professor Samdhong Rinpoche wees erop dat klonen betrekking heeft op het fysiek lichaam, dat niet de echte mens is. Het bewustzijn dat het lichaam gebruikt, is niet onderworpen aan de wensen en manipulaties van wetenschappers. Klonen zal niet het effect hebben waar de mensen bang voor zijn, omdat de groei van de ziel gericht wordt vanuit de hogere regionen. De Heren van Karma sturen de ziel weg om te incarneren op karmisch geschikte plaatsen.

Op een bepaalde manier zijn we allemaal klonen, want we hebben allemaal twee benen, twee armen, een hoofd, een hart, twee ogen enzovoort; maar vanuit een ander gezichtspunt zijn onze lichamen een combinatie van moleculen van materie met variërende kenmerken en het menselijk karakter zelf verschilt van persoon tot persoon. Dus wij zijn zowel klonen als niet-klonen.

De Natuur maakt voortdurend verschillende vormen. Misschien is dit een deel van de wet van manifestatie. Duizend muggen lijken misschien op elkaar. Duizend mensen kunnen niet op elkaar lijken. Duizend muggen gedragen zich misschien op dezelfde manier, maar geen twee mensen, noch zelfs twee honden, doen dat. Bestudering van de Natuur toont ook dat functie het lichaam conditioneert. Dus als zielen bepaalde functies moeten vervullen, zullen lichamen blijven veranderen. Als wetenschappers op grote schaal klonen produceren, terwijl de natuur gericht is op diversificatie, hoe zal dat dan uitwerken? Kunnen wij veilig zeggen dat de Natuur op den duur zal overwinnen?

De Natuur maakt zich niet druk over onze tijdschaal. Als functie dicteert wat het organisme moet zijn, wordt dit bereikt door lange perioden van 'onze' tijd. De functie van vandaag of morgen zal overmorgen geen invloed hebben op het

lichaam. Op den duur, al naar gelang van de functie van het individuele bewustzijn dat neerdaalt in de fysieke wereld, zullen lichamen gaan veranderen.

Er is geen manier om verandering op welk niveau dan ook te voorkomen – want het is de levenswet. In India kenden vroeger de meeste ontwikkelde mensen het Sanskriet. Langzamerhand werd in de verschillende regio's in het land het Sanskriet op een andere manier uitgesproken, dus toen ontwikkelde zich de Pali-taal. Vervolgens, toen het Pali op een andere manier werd uitgesproken door verschillende mensen, ontwikkelden zich de Sanskritische talen. Hetzelfde zal er gebeuren met onze denkvermogens, ons gedrag, onze manier van functioneren enzovoort. De wetenschappers die tegen de Natuur in vechten zullen niet al te succesvol zijn, want de kracht van de Natuur is onbeperkt.

Er is een ander punt. Stel twee mensen zijn fysiek precies hetzelfde en hun genetische samenstelling is hetzelfde, dan is dit misschien niet van al te groot belang. Wat er meer toe doet zijn de trillingen van het fysieke, etherische en andere lichamen, die niet gegeneerd kunnen worden door wetenschappers; zij zijn het gevolg van karmische factoren. Ook al gaat door de technologie alles op elkaar lijken, ze zullen toch niet hetzelfde zijn.

J.A. In feite hebben we al manieren gevonden om menselijke lichamen te reproduceren op andere dan de natuurlijke manier. Er bestaat bijvoorbeeld in-vitro bevruchting; dat wil zeggen, een arts kan een eitje wegnemen bij een vrouw, in het laboratorium sperma in het eitje injecteren en vervolgens het eitje opnieuw implanteren in de vrouw. Dat is dus een niet-natuurlijke manier die al enige tijd bestaat. Ik zou denken dat de echte vraag wat betreft klonen is wat de fysieke resultaten ervan zijn. Wij weten blijkbaar van kloonervaringen op schapen dat het resulterende lichaam niet gezond is en geen normale fysieke levensduur heeft. Dus is dat misschien een zaak die ons zorgen kan baren, veeleer dan het spirituele, waarover

Radha al suggereerde: 'de natuur zal er voor zorgen'.

M.A. Ik bedenk me dat heel vroeger, volgens wat bijvoorbeeld gezegd wordt in *De Geheime Leer*, er verschillende manieren van voortplanting bestonden; menselijke wezens kwamen op verschillende manieren tot existentie. Dus misschien is dit alleen maar een andere manier. Er bestond geboorte door eitjes enzovoort; de geboorte van het kind uit één ouder voor de scheiding van de seksen, enz. Dus als we hiernaar kijken vanuit een heel breed gezichtspunt, zal er misschien een soort verandering komen in de manieren waarop men tot incarnatie komt, maar misschien is dit niet het belangrijkste. Zoals hierboven al gezegd is, dit verwijst alleen naar het fysiek lichaam.

Vraag 4: Hoe kan ik mijn weg vinden vanuit het 'ik', de persoonlijkheid, naar de individualiteit en het Hoger Zelf?

M.A. Men kan zeggen: door het ik, de persoonlijkheid, te vergeten. Maar hoe vergeten we het ik dan? Misschien ten eerste door ons ervan bewust te worden. Zoals Krishnamurti vaak heeft aangegeven, zijn wij niet oplettend genoeg voor wat zich in onze omgeving bevindt; wij zijn niet oplettend genoeg voor wat er gebeurt binnen in onszelf, voor onze gedachten, enzovoort; wij zijn ons niet altijd bewust van onze gedachten of onze verlangens. Als wij onszelf echt zouden kunnen zien, zouden er misschien bepaalde dingen wegvallen. Vergeten is iets dat niet echt geprobeerd kan worden in de praktijk; het moet gewoon gebeuren. Maar misschien kunnen wij wat voorwaarden introduceren om het te laten gebeuren, bijvoorbeeld, zoals ik zei, door onszelf echt te observeren, onszelf te kennen, onze zwakke punten te zien zonder ons daardoor van de wijs te laten brengen, of zonder ze te rechtvaardigen, maar ze gewoon te zien. Dan kunnen ze misschien wegvallen.

J.A. Hoe kan ik mijn weg vinden vanaf het 'ik', de persoonlijkheid, naar de individualiteit en het Hoger Zelf? Vergeet het ik. Richt u in plaats daarvan op anderen.

Besteed uw tijd niet met u zorgen te maken over hoe dingen u zullen beïnvloeden of hoe u uw Hoger Zelf kunt worden, maar richt u in plaats daarvan op wat u op een hulpvaardige manier voor anderen kunt doen. En als u zich daarop richt, zult u de weg vinden.

Vraag 5: Er zijn leraren of goeroes die denken dat zij verlichting kunnen overbrengen op hun leerlingen. Is dit mogelijk vanuit het standpunt van theosofische leringen? Wij hebben het hier over de transmissie-tradities.

R.B. Ik vraag me af of echte leraren denken dat ze verlichting kunnen overbrengen. Of zijn er alleen leraren die doen alsof ze dit kunnen, omdat het commercieel en psychologisch bevredigend is? Om het anders te formuleren, iemand die zegt dat hij verlichting kan overbrengen op iemand anders is geen ware leraar. De twee zijn met zichzelf in tegenspraak.

Er zijn veel dingen die iedereen voor zichzelf kan doen. In de *Vivekachudamani* zegt Sri Sankaracharya dat als een vader zich in de schuld steekt, de zoon het moet afbetalen. Maar als de vader ziek wordt, kan de zoon niet in zijn plaats de medicijnen innemen. Wanneer iemand blind geboren wordt, kan iemand die persoon dan zijn zicht teruggeven? Het is niet mogelijk. Verlichting is feitelijk *zien*, waarnemen met onze innerlijke eigenschappen, bewust zijn. Stel dat ik veel pijn lijd, hetgeen betekent dat ik mij van die pijn bewust ben, kan ik die pijn dan feitelijk op jou overbrengen? Probeert u nu alstublieft hevige pijn te voelen. Dat kunt u niet, omdat dit alleen door ervaring gekend wordt. Extase kan niet ervaren worden door erover te denken, of doordat iemand ons erover vertelt. Wij kunnen onszelf niet op bevel in een toestand van vervoering brengen. Deze ervarings- of subjectieve aspecten van het leven (verlichting is het ultieme in subjectiviteit) zijn zuiver bewustzijn.

Dit komt tot ieder mens die de noodzakelijke voorwaarden hiertoe vervult en niet door het van iemand te krijgen. De theosofische visie is dat wij niet afhankelijk zou-

den moeten worden van een leraar. Als een leraar wijze woorden spreekt, laten wij dan daarnaar luisteren en ernaar leven. Luisteren betekent een lerend denkvermogen bezitten. Wanneer het denkvermogen die eigenschap van ontvankelijkheid bezit, leren wij overal van. Ieder van onze sprekers vanochtend heeft woorden gesproken die inzicht zouden kunnen stimuleren. Iedere handeling – spinnen, eten opdieneu of kleren wassen – die met volle aandacht wordt verricht en met liefde voor wat er gedaan wordt, ontwikkelt ons vermogen om bewust te zijn en te leren. Zoals reeds gezegd, eigenschappen ontwikkelen zich alleen door oefening; leervermogen is een soort eigenschap en ontwikkelt zich door oefening. Een van de Meesters heeft gezegd (zie *Brieven van de Meesters van Wijsheid*): “Let op iedere aanwijzing van waar dan ook.” En hij citeerde Shakespeare, die schreef dat preken zelfs door stenen gegeven kunnen worden.

J.A. Bij het becommentariëren van deze vraag, zal ik een analogie geven uit mijn eigen leven. Ik heb het grootste deel van mijn volwassen leven doorgebracht als docent op de universiteit en een van de dingen die ik geleerd heb van al die jaren lesgeven of proberen les te geven aan veel studenten, is dat het onmogelijk is om iemand iets te leren. Het is alleen mogelijk

om studenten te helpen bij het leren. Alles wat men leert komt van de individuele persoon die het verwerft, niet van de leraar die het geeft. Het enige dat de leraar kan doen is de richting aangeven aan de studenten, hen vertellen waar ze informatie kunnen vinden, wat zij kunnen doen om te leren wat ze aan het bestuderen zijn. Ik denk dat dit ook grotendeels waar is voor wat betreft spirituele leraren en verlichting.

M.A. Als er iemand beschouwd kan worden als spirituele leraar, zijn het wel de Mahatma's. Er bestaat een beroemd citaat uit een van de Mahatma Brieven, dat ‘verlichting van binnenuit moet komen’, en dat de leerling alleen bepaalde inzichten kan bereiken wanneer hij of zij daar klaar voor is. Het klinkt misschien nogal vreemd, maar we zouden kunnen zeggen dat de leerling belangrijker is dan de Leraar, hetgeen ruwweg overeenkomt met wat John ook al zei. Als de toekomstige leerling klaar is om te ontvangen, dan zal die ontvangst plaatsvinden; met andere woorden: ‘Als de leerling gereed is, zal de Meester er zijn.’ Maar wanneer de leerling niet gereed is, kan geen enkele Meester verlichting aan hem overbrengen.

Uit: *The Theosophist*, april 2003
Vertaling: A.M.I.

De werkelijke persoon of zaak bestaat niet alleen uit
hetgeen we zien op een bepaald moment,
maar is opgebouwd uit het totaal van
zijn verschillende en wisselende aanzichten,
vanaf zijn verschijning in de stoffelijke vorm
tot zijn verdwijning van de aarde.

H.P. Blavatsky in
De Geheime Leer deel I, [37]

Het betreden van de Heilige Weg

– Joy Mills

Men zou kunnen zeggen, dat met de geboorte van de occulte traditie van de Theosofische Vereniging, 125 jaar geleden, drie heel mooie juweeltjes openbaar werden gemaakt aan een wereld, die naar velen dachten slecht was voorbereid om zich hun schoonheid te realiseren. Deze juweeltjes, zoals ik ze graag zou willen noemen, waren niet recent opgedolven, want in werkelijkheid waren ze, voor hen die oog hadden voor hun stralende schittering, altijd onder de dekmantel van mythe en legende aanwezig geweest. Wat wellicht nieuw was, was de zetting waarin de Society deze juweeltjes het brede publiek aanbod.

Joy Mills is voorzitter geweest van de Amerikaanse afdeling van de Theosophical Society in Amerika en vice-voorzitter van de internationale Theosophical Society.

Het eerste van deze juweeltjes was en is de kennis van een eeuwenoude wijsheidstraditie, een esoterische wijsheid die de kern vormt van alle grote godsdiensten, verkondigd door wijsgeren van het Oosten en het Westen; en die nu in toenemende mate gestaafd wordt door de hedendaagse wetenschap; een wijsheidstraditie die nu bekend staat als Theosofie, gegrondvest op de fundamentele grondstelling van een absolute realiteit die zich periodiek manifesteert in heelallen – levende systemen die waarneembaar zijn, van elkaar afhankelijk en met elkaar verbonden.

Het tweede juweeltje is dat er in alle eeuwen, in alle tijdperken van de geschiedenis, de kenners van die wijsheid zijn, de bewakers, die de integriteit van de eeuwenoude waarheden van het bestaan bewaren en die deze wijsheid kenbaar maken op een manier die past bij de vele verschillende culturen en fasen van menselijke ontwikkeling. Zij zijn de wijzen, de wijsgeren, de verlossers, de leraren van de mensheid: Mahatma's, meesters van wijsheid en mededogen, de Christussen en de Boeddha's, wier leven juist getuigenis aflegt van die wijsheid.

Ten slotte is het derde juweeltje de indrukwekkende waarheid dat er een rich-

ting is, een pad, een weg, een manier van leven waardoor we ook onze plaats onder de kenners van de wijsheid kunnen vinden en zo op onze beurt de genezers en de verlossers van de mensheid worden, zij die bewust bouwen aan een wereld waarin vrede, broederschap, schoonheid, rechtvaardigheid en liefde heersen.

Ik geloof dat dit derde juweeltje heden ten dage voor ons het meest bruikbaar is. Want de meeste dringende taak waarmee we tegenwoordig geconfronteerd worden is het betreden van die heilige weg: dit is onze menselijke plicht als we in harmonie willen leven op deze kleine, mooie, nietige planeet. Werkelijk, het is een heilige weg, de weg van onze innerlijke goddelijkheid, als we erkennen wat zoveel prominente denkers zeggen, dat wij medescheppers van onze wereld zijn, deelnemers aan een participatie-universum – deelnemend hetzij in onze eigen vernietiging hetzij in de gezamenlijke onderneming om de dynamische continuïteit en verdere groei van leven zelf te beschermen. Eileen Conn, een Engelse schrijfster en adviseur van het in praktijk brengen van holistische waarden – in het bijzonder van een zgn. spiritualiteit binnen bedrijven en organisatie-transformatie – is samensteller van het boek, *Visions of Creation*. Zij verklaart:

We nemen allen deel in het scheppen van de wereld waarin we leven. Iedereen is verantwoordelijk voor zijn eigen daden. Het beeld dat we van onszelf en van ons leven hebben kan onze persoonlijke en collectieve ervaring fundamenteel veranderen... De vernieuwing van de visie op de schepping als een schitterend, organisch geheel, het vernieuwen van ons collectieve en individuele spirituele bewustzijn, kan een 'wereld voortbrengen', een nieuwe wereld.

Om ten minste enkele aspecten van dit derde juweeltje te onderzoeken, kunnen we beginnen met ons voor te stellen dat in alle heilige literatuur een eigenaardige les is ingebed, hetzij expliciet hetzij impliciet gegeven, een diepzinnige waarheid, waaraan we onze volledige aandacht moeten

geven. H.P. Blavatsky zette dit uiteen in *De Geheime Leer*, temidden van haar bespreking van enkele van de meest metafysische en filosofische denkbeelden die in haar oeuvre zijn te vinden. Heel eenvoudig uitgedrukt is het de les of de leer dat wanneer men wijsheid zou willen verwerven, er een leven is dat geleefd moet worden.

Een schrijver over de Mahāyāna-traditie van het Boeddhisme heeft de leer op de volgende manier uitgedrukt: vragen worden op het logische gebied van de rede gesteld, doch de antwoorden op de diepzinnigste vragen worden alleen maar gevonden op het supra-logische of het supra-rationele niveau van wijsheid, van intuïtief inzicht, 'dat men alleen kan bestijgen door een leven van morele en spirituele discipline'.

Het beeld van het beklimmen of bestijgen kan velen herinneren aan de uiteenzetting van Blavatsky in *De Sleutel tot de Theosofie* dat we ons moeten opheffen naar de theosofische waarheid door studie en opnemen van de eeuwige waarheden. Vanzelfsprekend wordt met opnemen bedoeld ervoor te zorgen, dat de wijsheid een deel van ons leven wordt, maar zoals de verklaring van Blavatsky aangeeft, is dit gegrondvest op een studie van de eeuwige waarheden van deze wijsheidstraditie.

Daarom moet studie niet worden verwaarloosd. De uitspraak in *De Geheime Leer* ontkent niet de waarde van serieuze studie van de fundamentele beginselen van de theosofische gedachte, of van godsdienstige of filosofische stelsels. Evenmin wordt het feit ontkend dat veel geleerd kan worden van het bestuderen van de verschillende wetenschappen. Doch het verwerven van een dergelijke kennis hangt niet af van een bepaalde levenswijze of van de houding die men in de wereld inneemt. Kennis, van welk onderwerp dan ook – hetzij in natuurwetenschap, filosofie, godsdienst, economie, politiek – is geen wijsheid. In werkelijkheid is kennis van wezenlijk belang, maar wil kennis omgevormd worden tot wijsheid, dan moet het deel gaan uitmaken van rechtstreekse ervaring. Het is in het hier en nu van het dagelijks bestaan,

dat zulke kennis, voor zover we die ons eigen hebben kunnen maken, betekenis en doel aan onze levens geeft.

Uiteindelijk gaat het om onze levens, niet om de kennis die we bezitten of de informatie die we hebben opgenomen. Wetenschappers – of tenminste zij die bereid zijn hun standpunt van de modellen van het mechanisme en het reductionisme die zo lang hebben gegolden achter zich te laten – vertellen ons heden ten dage de schitterendste verhalen. Een toenemend aantal wetenschappelijke denkers – op het gebied van de kosmologie, van de biologie, van de natuurkunde – leidt uit hun onderzoeken en studies de stelling af, dat het universum in feite een op zichzelf staand, levend organisme is waarin alle levende wezens onderling verbonden en van elkaar afhankelijk zijn, een uitgestrekt levensweb, vol van betekenis, doelgericht, indrukwekkend en in harmonie.

Maar wat zal er van ons worden, wij mensen die op deze aarde rondlopen, die op deze nietige planeet onze woonplaats hebben gekozen, wij die dromen en hoop koesteren en aspiraties hebben, ja, wij die vechten, doden en haten en ons huis ontheiligen, wij die onze regenwouden vernietigen, onze rivieren verontreinigen, steeds slimmere wapens bedenken waarmee we elkaar vernietigen? Wat zal er van ons terecht komen? Van ons, aan wie zo veel kennis is gegeven, alle wijsheid van de afgelopen eeuwen? En van ons die de grenzen van kennis verruimd hebben naar de meest verafgelegen sterren en innerlijk op zoek zijn gegaan naar de diepten van de psyche? Wat zal er van ons worden, wij die het moeilijk vinden om met onze broeders en zusters in vrede te leven wanneer eeuwenoude vijandschappen ons tot geweld aanzetten? We kunnen mensen zijn, maar zijn we menselijk?

Net zoals de wetenschap kan wijzen op het herstel van die eeuwenoude waarheid van de eenheid van alle bestaan – dat wij en alles wat er is, samengesteld zijn uit dezelfde wezenlijke substantie, dat er één uitgestrekt netwerk van leven bestaat – zo zouden wij onze oorspronkelijke aard kun-

nen terugvinden en door onze levenswijze de fundamentele wijsheid van onze eenheid naderbij komen. In alle spirituele tradities, die nog eens benadrukt worden in die theosofische tekstgedeelten welke over het spirituele leven gaan, zijn richtlijnen gegeven voor het leven van een leven dat waard is menselijk genoemd te worden, een leven dat eerder van betekenis is voor het leveren van een bijdrage voor het welzijn van iedereen dan dat het zelfs het kleinste deel van het levensweb zou schaden.

Het universum is in feite een op zichzelf staand, levend organisme waarin alle levende wezens onderling verbonden en van elkaar afhankelijk zijn, een uitgestrekt levensweb, vol van betekenis, doelgericht, indrukwekkend en in harmonie.

In alle tijden en in alle culturen, in elke godsdienst, kan boven het lawaai en het kabaal van het alledaagse leven uit een roep gehoord worden: ‘Ontwaak, sta op, zoek naar de wijze,’ ‘Ga in de eerste plaats op zoek naar het koninkrijk der hemelen,’ ‘Zoek naar de weg,’ ‘Kies het pad.’ Het is niet zozeer een oproep die van buitenaf komt als wel een stem die van binnenuit weerklinkt, die ons voortdrijft naar dat verheven avontuur dat naar het middelpunt van het heelal leidt, naar Zelfverwerkelijking, naar Wijsheid en Liefde, dat ons tot dat mededogen voert dat typerend is voor degene die de smart in de wereld wil verzachten. En wanneer die roep is gehoord, begeven we ons op weg, zoals alle vroegere helden deden, want we kunnen alleen maar antwoorden: ‘Ik moet gaan, koste wat het kost.’

De weg is af en toe een pad genoemd, soms een weg, en, paradoxaal, soms een pad waar geen pad is. Maar hoe het dan ook mag worden aangeduid, deze levenswijze welke naar wijsheid leidt is heilig,

want het is een geestelijke reis die ondernomen moet worden waarbij we ons volledig bewust zijn van waar we mee bezig zijn. Soms is de weg omschreven als het terugwinnen van ons authentieke Zelf, dat Ene Zelf dat gefragmenteerd is met het doel-ervaring op te doen om terug te keren, zoals de verloren zoon die naar het huis van zijn vader terugkeert, geheel verlicht zoals de Boeddha, teneinde allen die nog steeds worstelen en lijden op de wegen van bestaan te zegenen en te genezen.

We zijn reizigers op de geestelijke reis; we hebben op ons genomen de heilige weg naar Zelfkennis te bewandelen, de weg van dienstbaarheid aan onze broeders en zusters in alle koninkrijken van de natuur.

Een leven dat geleefd moet worden met inhoud en doel, een pad dat bewandeld moet worden, een heilige weg waarop we een geestelijke reis beginnen; hoe het dan ook omschreven wordt, onze verplichting als menselijke wezens is heel duidelijk, of zou dat onder de huidige omstandigheden in de geschiedenis moeten zijn. Zoals eerder gezegd is en zoals een wetenschapper van deze tijd het gesteld heeft, we maken deel uit van een participatie-universum en we zijn medescheppers, samen met die geweldige energieën die goddelijk genoemd kunnen worden.

We kunnen een nieuw bewustzijn scheppen, waarbij we onze eenheid en onze broederschap volledig beseffen. H.P. Blavatsky wees op dat besef als 'voortdurend het oog gevestigd hebben op het ideaal van menselijke vooruitgang en perfectie'.

Om 'bij voortduring het oog gevestigd te hebben', om zich te begeven op de heilige weg, zijn er, zoals in alles wat men onderneemt, bepaalde vereisten waaraan voldaan moet worden. Op talrijke wijzen worden deze gegeven in spirituele teksten of instructies voor het spirituele leven, maar ik zou in het bijzonder graag twee

vereisten willen uitkiezen, die van onmiddellijke toepassing zijn in ons dagelijks leven.

De eerste is de noodzaak aandacht te schenken, wat gelijk staat met het ontwikkelen van het 'bij voortduring het oog gevestigd hebben' op ons doel.

Aandacht is zo'n eenvoudig woord, maar wat betekent het in werkelijkheid? Waar aan moeten we aandacht schenken? En op welke wijze? Al direct aan het begin van dat kleine theosofische klassieke werkje, *Licht op het pad*, wordt ons verteld aandacht te besteden aan alles wat volgt, wat de voorschriften van de weg genoemd kunnen worden, in het geval wij de heilige weg mochten betreden. In andere teksten wordt bedoeld op aandacht met woorden als: 'Ontwaak, sta op...' Aandacht is een staat van voortdurende opmerkzaamheid. Het doet op ons een beroep opmerkzaam te zijn bij alles wat we doen, bij alles wat we zeggen, zowel opmerkzaam te zijn ten aanzien van onze gedachten, van onze gevoelens, als wel van onze handelingen; opmerkzaam te zijn ten aanzien van het leven om ons heen.

Er bestaat een prachtige uiteenzetting in een Boeddhistische tekst:

Als de olifant van het denkvermogen aan alle kanten getemd wordt met het touw van Opmerkzaamheid, dan verdwijnt elk gevaar en alle Goedheid verschijnt.

Denk eens aan de situatie van een reiziger die zich in een vreemd land bevindt: een voortdurende waakzaamheid wordt vereist, anders raakt hij de weg kwijt. We zijn reizigers op de geestelijke reis; we hebben op ons genomen de heilige weg naar Zelfkennis te bewandelen, de weg van dienstbaarheid aan onze broeders en zusters in alle koninkrijken van de natuur. We moeten aan de taak, die we onszelf hebben opgelegd, zorg besteden. We kunnen ook gebruik maken van de vergelijking in gevangenschap te zijn, en de aandacht die vereist wordt als we onszelf willen bevrijden. Feitelijk zijn we allemaal gevangenen in kooien van ons eigen maaksel, begrensd

door onze verlangens, onze onbeduidende zorgen, onze vrees, onze behoeften. Gedurende vele levens hebben we de muren van de gevangenis, die ons in ons eigen verleden in gijzeling houden, opgetrokken.

Wanneer gevangenen proberen te ontsnappen richten zij hun volledige aandacht op dat ene doel. Wanneer zij wakker zijn houden zij zich met niets anders bezig. Niet alleen verlangen zij naar vrijheid, maar zij hebben geen ander doel dan alleen dat ene. En al hun energie wordt besteed aan het ontdekken van middelen om te ontsnappen. Zelfs wanneer het gevangenisleven kortstondig genoeg met zich meebrengt, zoals het gezelschap van medegevangenen, blijft de gedachte aan vrijheid altijd aanwezig. Dientengevolge worden gevangenen heel oplettend en bekijken alles in het licht van de bruikbaarheid voor die ontsnapping. Aan alles wordt aandacht geschonken dat ontsnapping mogelijk zal maken.

Ik heb niet de bedoeling onwettige ontsnapping te verdedigen, maar wil er op te wijzen dat er een zekere overeenkomst bestaat, die nuttig kan zijn in het begrijpen van wat van ons gevraagd wordt aan aandacht, opmerkzaamheid, indien we aan onze huidige gevangenschap willen ontsnappen, een toestand die bepaald wordt door onze gebondenheid aan onze boeien van eigenbelang, terwijl we voortgaan op de heilige weg naar Zelfkennis, op weg naar die vrijheid, aangeduid door het woord bevrijding.

In de westerse traditie is de zoektocht naar de Heilige Graal een van de mooiste legenden. In een variant van die legende komt de held, in de persoon van een onschuldige jongeling, haast bij toeval bij een kasteel waarin een gewonde koning woont. De koning is zelf de bewaarder van de Graal. Terwijl de jonge man, wiens naam Parsifal is, toekijkt, gaat er een processie voorbij waarin de Graal wordt megedragen die we ons kunnen voorstellen, zowel als het symbool van wijsheid, als van liefde of mededogen. Nochtans is het eerste voorwerp dat wordt megedragen een zwaard, dat de gewonde koning aan Parsi-

fal aanbiedt. Maar Parsifal legt het zwaard gewoon opzij en heeft eigenlijk weinig aandacht voor de processie, behalve dan dat hij er enigszins door is geïmponeerd.

De tijd staat geen volledig onderzoek toe naar de betekenis van alle symbolen in het verhaal, maar het belangrijke feit voor onze beschouwing is het zwaard dat het denkvermogen voorstelt, de noodzaak om aandachtig te zijn en, aangezien het zwaard tweesnijdend is, is het het symbool van onderscheidingsvermogen, de eerste vereiste voor het betreden van de heilige weg. En voor onderscheidingsvermogen is aandacht, opmerkzaamheid vereist. Het verzuim van Parsifal om aandacht te geven herinnert ons eraan, dat we zo vaak verzuimen alert te zijn voor wat ieder moment ons kan bieden; gemiste kansen, over het hoofd gezien of gewoon genegeerd, doordat wij opgaan in onze eigen onbeduidende en zelfzuchtige aangelegenheden.

De tweede voorbereidende voorwaarde voor het betreden van de heilige weg kan, evenals dit met de eerste het geval is, net zo eenvoudig zijn dat het misleidend schijnt, maar weer is er een diepe betekenis die onderzocht moet worden. Deze voorwaarde wordt door HPB omschreven als de eerste stap op de reis die naar de 'Tempel van Goddelijke Wijsheid' leidt. Deze is 'een zuiver leven'. We moeten, metaforisch gezien, niet alleen letterlijk maar ook figuurlijk met reine handen komen, want het leiden van een zuiver leven doelt niet enkel op een uiterlijke reiniging, maar op een zuiver motief, een innerlijke zuiverheid van de geest, van het denkvermogen, van de emoties, wat wil zeggen dat we onszelf gereinigd hebben van alle smetten van zelfzuchtige gedachten en persoonlijk verlangen.

De mysterie- tradities van vele culturen hebben altijd de nadruk gelegd op een behoefte aan bepaalde louteringsriten en ceremoniën. Van het eenvoudige wassen van de handen tot de meer uitgebreide ceremoniën van het zich kleden in witte gewaden, of het nemen van een ceremonieel bad, het denkbeeld deel te nemen aan bepaalde louteringsriten is een wezenlijk on-

derdeel van de vereiste voorbereiding voor het betreden van de heilige weg naar verlichting.

Wat wordt bedoeld met het leiden van een zuiver leven? Volgens Plato benadrukte Socrates dat het leven dat niet kritisch wordt onderzocht niet waard is geleefd te worden. Het leven dat onder de loep wordt genomen - een leven waarin aandacht wordt geschonken aan elke levensomstandigheid, aan elke situatie, aan elk aspect van onszelf - is beslist een zuiver leven. Om zuiver te leven moeten we onszelf ontdoen van 'verstikkende gehechtheden'.

Volgens de overlevering waren de eerste woorden van de Boeddha na het bereiken van de verlichting: "Wat schitterend, wat wonderbaarlijk, alle wezens zijn geheel begiftigd met de wijsheid en het vermogen van de Tathāgata, maar helaas, vanwege de verstikkende gehechtheden, zijn zij zich er niet van bewust."

Wanneer men een rein leven leidt zijn er geen gehechtheden die zich aan ons vastklampen, die aan ons blijven vastzitten, die een belemmering voor ons zijn. We hebben ons ontdaan van de bezoedeling van onzuivere gedachten en gevoelens, van de smetten van zelfbelang en van zelfzuchtige aangelegenheden. Het is onontkoombaar dat een zuiver leven een ordelijk leven is, een leven, ontdaan van alle onbeduidende aangelegenheden, een leven waarin we bereid zijn op een eerlijke en objectieve wijze naar onszelf te kijken en, als en wanneer dit nodig is, onze koers opnieuw te bepalen.

In zijn boek, *An Approach to Reality*, gaf N. Sri Ram, eertijds voorzitter van de TS, te kennen hoe we onze gedragslijn kunnen bijstellen door aan onszelf bepaalde 'vragen van wezenlijk belang', zoals hij dit noemde, te stellen:

Wat moet het wezen van onze aanpak zijn (in elke situatie); wat moet de aard zijn van onze gedachten en gevoelens die hierbij horen; welke handeling zullen we uitvoeren? In welke richting gaat, temidden van alle omstandigheden die ons overal omringen, ware vooruitgang?

Het is niet altijd makkelijk er zeker van te zijn dat geen onzuiverheden zich aan ons vastklampen; het is zeker niet gemakkelijk onze motieven te onderzoeken om er zeker van te zijn dat onze handelingen uit een zuiver hart voortkomen. Eén ding dat we hoe dan ook kunnen doen, is op zijn minst zich te onthouden van het geven van een oordeel over de motieven van anderen en van het verpesten van relaties door het rondstrooien van praatjes, door jaloezie, vooroordeel en kwade wil.

Misschien kunnen we de gewoonte aannemen om elke morgen bij het opstaan niet alleen een lichamelijke douche te nemen, maar ook een mentale en een emotionele douche, om de dag niet enkel te beginnen met het lichaam te baden, maar ook de mentaal-emotionele aard te baden en je in het gewaad te kleden van juist voelen en van zuiver denken om de nieuwe dag tegemoet te treden.

Paulus sprak in zijn brief aan de Filippenzen over het zuivere leven voor zover het onze gedachten aangaat:

Tenslotte, broeders, al wat waar, al wat eerlijk, al wat rechtvaardig, al wat zuiver, al wat beminlijk is, al waarover goed geoordeeld wordt, indien iets deugd heet of lof verdient, denk over deze dingen.

Met hart en denken aandacht geven aan wat waar is, wat rechtvaardig is en zuiver, liefelijk, schoon; handelen is van nature creatief, spontaan, juist en goed. N. Sri Ram vatte het ideaal als volgt samen:

Er is een manier van leven die zo levenskrachtig, zuiver, oorspronkelijk, spontaan en dynamisch is, dat het leven een transformatie wordt, een staat van eeuwige vreugde, een natuurlijke extase, die door niets weggenomen kan worden.

Zo'n leven is het leiden van een rein leven, een leven van voortdurende aandacht, opmerkzaamheid; en de heilige weg wordt betreden, de weg van liefde en mededogen, van dienstbaarheid, een leven van vreugde terwijl we ons begeven naar die in-

nerlijke verlichting die er ooit voor zal zorgen dat we onze plaats innemen onder degenen die de ware kenners van wijsheid zijn, wier levens een zegen zijn voor de mensheid.

Het kan erop lijken dat het kiezen van zo een pad, de heilige weg, zonder betekenis is, wanneer we naar de wereld om ons heen kijken, als we de dagbladen lezen en naar de televisie luisteren, toekijkend naar het geweld dat de wereld in beroering brengt en waaraan geen eind komt, met een gevoel dat aan wanhoop grenst, zelfs van afgrijzen; dat het bewandelen van het pad niets kan bijdragen tot het herstellen van al het onrecht, tot het verlichten van al het lijden, tot het herstellen van het ecologisch evenwicht, tot het uitbannen van alle wreedheden die door mensen niet alleen aan mensen worden toegebracht, maar ook aan dieren en aan alle levende soorten. Zouden we er niet beter aan doen al onze energie te geven aan de vele goede doelen, te helpen, hoe gering dan ook, bij het verlichten van het leed op de wereld? Ja, we moeten beslist doen wat we kunnen, op wat voor manieren dan ook. Maar wat we uiteindelijk moeten veranderen zijn niet onze uiterlijke omstandigheden, want zij zijn niet meer dan een symptoom van de

dieperliggende ziekte die de mensheid treft – de ziekte van onwetendheid, van niet-weten, van begeerte en van de dorst naar zelfbevrediging, de ziekte waarmee de Boeddha zich zo vele eeuwen geleden bezig hield, de ziekte die de Christus herkende en waarvan elke grote leraar de identiteit heeft vastgesteld.

Als we de mensheid werkelijk willen dienen, als we het gebod, ‘volg mij’ van Christus zouden gehoorzamen, als we zouden treden in de voetstappen van de wijzen, dan moeten we de heilige weg betreden, want er is in feite geen ander pad te gaan. En terwijl we dat pad bewandelen, moeten we – zo niet de fakkel – dan toch wel de kleine vlam van wijsheid brandende houden die uiteindelijk de denkvermogens en harten van de gehele mensheid zal transformeren.

Oorspronkelijke titel
On Entering the Sacred Way,
Convention Lecture, Adyar,
december 2000

gepubliceerd in
The Theosophist,
maart 2001
Vertaling: Ton van Beek

Er is een absolute Werkelijkheid die voorafgaat aan alles wat geopenbaard is ... aan al het bestaande ... en die elke gedachte of bespiegeling te boven gaat.

... (Deze) Zijn-heid wordt in De Geheime Leer onder twee aspecten gesymboliseerd.

Aan de ene kant, absolute abstracte Ruimte ... die geen menselijk verstand ofwel kan uitsluiten van welk begrip dan ook, ofwel op zichzelf kan bevatten.

Aan de andere kant absolute abstracte Beweging die Onbeperkt Bewustzijn voorstelt...

Bewustzijn is ondenkbaar voor ons, afgescheiden van verandering, beweging symboliseert verandering, haar essentiële eigenschap... het eerste grondaxioma van De Geheime Leer is dit metafysische ENE ABSOLUTE .....

H.P. Blavatsky in de
Proloog van De Geheime Leer [14]

Boek & periodiek

De in deze rubriek gerecenseerde boeken zijn voor uitleen beschikbaar in de Theosofische Bibliotheek te Amsterdam.

Joy Mills, *Op de Drempel van het Heilige Pad*, een psychologisch commentaar op *Licht op het Pad*. Uitgeverij Theosofische Vereniging in Nederland. 2004. 188 blz. ISBN 90 6175 0865 €13.50

Op de Drempel van het Heilige Pad is een vertaling van *Entering on the Sacred Way, a Psychological Commentary on Light on the Path*, TPH in America.

Het boekje geeft niet alleen een commentaar van Joy Mills op de tekst van *Licht op het Pad* maar ook de originele tekst van dat boekje zoals doorgegeven door Mabel Collins in 1885. Het *Essay over Karma* uit de TPH uitgave en overgenomen in de uitgeverij Nederlandse uitgever is ook opgenomen.

Joy Mills vermeldt in haar inleiding dat het concept van een pad of heilige weg bestaat in alle religieuze tradities en ze wijst er op dat er een doel is, aangeduid met termen als verlicht zijn, Zelf-realisatie, geestelijke verlichting, moksha, satori, bevrij-

ding of verlossing. Het concept van een pad of weg suggereert impliciet ook dat er mensen zijn die ofwel dat uiteindelijke doel bereikt hebben of tenminste een of andere verdere oever van de rivier van het bestaan betreden hebben, een oever aan de overkant van waar wij staan. Zij hebben aan de serieuze aspirant, richtlijnen, bakens en oriëntatiepunten aangereikt. Joy Mills verwijst dan naar twee van die aanreikingen, naar *De Stem van de Stilte* van H.P. Blavatsky en naar *Licht op het Pad* van Mabel Collins. Mabel Collins was korte tijd een medewerker van Mme Blavatsky in de redactie van het tijdschrift *Lucifer*. Beide boekjes beloven niet dat je er door het volgen van de gegeven aanwijzingen persoonlijk beter van wordt of dat je psychische vermogens of een wereldse beloning kunt verwachten. Zij leggen er de nadruk op dat alles ondergeschikt is aan een leven dat in onzelfzuchtige dienst gewijd wordt aan het welzijn van anderen, een leven gebaseerd op, innerlijk ontdekte, morele en ethische waarden.

Maar, schrijft Joy Mills, in diepe mystieke zin is de heilige weg zowel een pad als geen pad, het gaat slechts om vingerwijzingen naar het onbekende en padloze leven zelf, de onverkende verten van het onbegrensde Zelf. Wel vindt zij dat deze 'regels voor het weggebruik' psychologisch noodzakelijk zijn voor het herwinnen van je eigen authentieke Zelf. Een natuurlijk proces waardoor een nieuw gevoel van waarden ontstaat.

De eerste fase ligt in het ontwaken van het bewustzijn uit

zijn oorspronkelijke toestand van niet-waarnemen, ook wel aangeduid als avidya of onwetendheid.

Dat ontwaken heeft gevolgen zoals we kunnen lezen in het *Essay over karma* achter in het boekje. We lezen: 'Wanneer eenmaal de drempel van kennis is bereikt, begint de verwarring te verminderen en derhalve nemen de karmische gevolgen bijzonder toe, omdat zij in dezelfde richting werken op al de verschillende gebieden. Want de occultist kan niets half doen, noch ook kan hij terugkeren, wanneer hij de drempel heeft overschreden. De individualiteit is de staat van verantwoordelijkheid genaderd, zij kan zich daarvan niet meer terugtrekken'.

Joy Mills gaat in tien hoofdstukken diep in op de aanwijzingen van *Licht op het Pad*. Ze haalt er onder andere de *Gulden treden*, *De Geheime Leer* en de *Mahatma Brieven* bij. Daardoor ga je de relaties tussen de teksten zien en dat werkt heel verhelderend, niet alleen voor de regels van *Licht op het Pad*. Zo vestigt zij de aandacht op het begrip *fohat* in *De Geheime Leer*, door H.P. Blavatsky in verband gebracht met het *Eros* in de Griekse symboliek, de primaire energie of dynamiek die ten nauwste verbonden is met begeerte als de drijvende kracht van het hele gemanifesteerde systeem. Dit werpt licht op het veel voorkomende woord: 'begeer' in het eerste deel van *Licht op het Pad* en licht het uit de beperkte visie van het blinde 'niet mogen begeren' van het geloof. Joy Mills toont ons dat de regels, genoemd in *Licht op het Pad*, geworteld zijn in de wetten van

B o e k & p e r i o d i e k

---

bestaan en deel uit maken van de unieke leringen van archaische wijsheid.

Over het denken lezen we: 'Wat is precies een open denkvermogen?' Is het een denkvermogen dat klakkeloos alles aanneemt wat het interessant vindt zonder enig onderscheid? Of is het een denkvermogen dat zo ver gezuiverd is van zelf-belang dat het openstaat om de intuïtieve wijsheid te weerspiegelen die steeds opwelt uit het buddhisch gebied van echt begrijpen (buddhi is afgeleid van het woord budh dat 'wakker' betekent). Een werkelijk ongeconditioneerd denken dat alles onderzoekt, onbevooroordeeld en onbewogen. Een gewaar zijn van de intrinsieke waarde van alles dat op het

scherm van het bewustzijn verschijnt. En dan wordt *De Stem van de Stilte* aangehaald waarin gezegd wordt: 'Gij zult uw zintuigen niet tot een speelveld van uw denkvermogen maken'

Ook Plato en Krishnamurti komen in *Op de Drempel van het heilige Pad* aan de orde en het zal duidelijk zijn dat dit boekje een kostelijk verbindend geheel is van die wijsheid waar zoekers naar waarheid hopelijk mee bezig zijn. De regels van *Licht op het Pad* kunnen alleen begrepen en geleefd worden vanuit een groeiend geestelijk inzicht in de vele vormen van archaische wijsheid, zodat de mens zijn latente vermogens leert gebruiken en het bewustzijn zich steeds verheldert. *Op de Drempel van het Heilige Pad* biedt die mogelijk-

heid en we kunnen het dan ook een waar theosofisch boekje noemen.

Het boekje heeft drie appendices: appendix A biedt een paar korte meditatieteksten; appendix B belicht het leven van Mabel Collins en appendix C is een boekenlijst met verder studiemateriaal.

Zoals reeds aangegeven wordt het boekje afgesloten met het schitterend *Essay over Karma*.

Joy Mills stelt ons niet teleur: we herkennen haar onderzoekende en diep doordringende vermogen tot het aangeven van inzicht. De vertaling is uitstekend verzorgd door Ali Ritsema en Louis Geertman.

Fay van Ierlant

Ruimte is de grondvoorwaarde voor al wat bestaat,
of het nu materieel of immaterieel van aard is,
omdat we ons geen voorwerp of wezen
kunnen voorstellen zónder ruimte.
Ruimte is daarom niet alleen een grondvoorwaarde
voor alle bestaan, maar een fundamentele eigenschap
van ons bewustzijn."

Foundations of Tibetan Mysticism, p. 116

*Het
hoofdbestuur
van de
Theosofische
Vereniging in
Nederland
wenst alle leden,
abonnees en
lezers van
Theosofia
een inspirerend
2005 toe.*

Agenda buitenland:

november/december 2004

15 nov.-10 dec. School of the Wisdom Adyar. Sprekers: Joy Mills over "The Laws of the Higher Life and Our Supreme Duty" en dr. Satish Inamdar over "Understanding Life-Death".

december 2004

25-3 Internationale Conventie in Adyar. Thema: "Yoga is Skill in Action".

januari 2005

1 en 2 te Adyar: speciale conferentie van de Theosophical Order of Service
3-29 The School of the Wisdom, Adyar, 'Key to Wisdom' door Mr. Ed. Abdill.

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten en voor aanmelding kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

Agenda

december

11 Studiegroep Mahatma Brieven

januari 2005

22 Studiegroep De Geheime Leer

februari 2005

4 Inaugurele rede prof. dr. Hans Gerding, 16.00 u Academiegebouw, Rapenburg 73, Leiden. Titel: "Empirische Metafysica en zelfkennis".

12 Studiegroep Mahatma Brieven

maart 2005

5 Voorjaarsdag: Henk Spierenburg "De techniek van inwijding volgens Proclus en Blavatsky"

12 Studiegroep De Geheime Leer

april 2005

8 t/m 10 The Memory of Water te Naarden

23 Studiegroep Mahatma Brieven (datum gewijzigd!)

mei 2005

21 Studiegroep De Geheime Leer

juni 2005

4 Algemene Ledenvergadering

11 Studiegroep Mahatma Brieven

Voor nadere inlichtingen over genoemde activiteiten kunt u contact opnemen met de T.V.N.: 020-6765672.

De voorjaarsdag op 5 maart 2004: De techniek van inwijding volgens Proclus en Blavatsky

Proclus (Grieks: Proklos; Latijn: Proclus) werd op 8 februari 412 geboren te Constantinopel en stierf op 17 april 485 te Athene. Hij studeerde te Alexandrië en later in Athene onder Syrianus, die hoofd van de neo-platonische academie was. Omdat Proclus' leerling Marinus een biografie van Proclus heeft geschreven, die bewaard is gebleven, kennen we Proclus' leven van jaar tot jaar. Aan de biografie, die meerdere malen is vertaald, is op grond van andere geboortegegevens dan de datums, zelfs een horoscoop toegevoegd.

Na de dood van Syrianus werd Proclus hoofd van de academie te Athene, wat hij tot zijn dood bleef. Proclus heeft een geweldige hoeveelheid teksten geschreven, die echter niet alle bewaard zijn gebleven. Vrijwel geen van zijn teksten is compleet, terwijl wij van sommige zelfs alleen maar fragmenten hebben. Wie een studie wil maken van bijvoorbeeld Plato, Philo van Alexandrië, of Plotinus, de laatste om in de buurt van Proclus te blijven, treft ordelijke uitgaven aan, voorzien van uitgebreide indices, en vele goede vertalingen. Van het werk van Plato is zelfs een concordantie,

waarin elk woord in de vorm waarin het voorkomt, is opgenomen. Bij de teksten van Proclus is dat geenszins het geval. Teksten uitgegeven in Leipzig rond 1900 hebben een zeer goede woord-index. Alles wat in Parijs is uitgegeven heeft hooguit een bronnen-register, maar geen woord-index. Pas enkele jaren geleden is van een van zijn werken een kritische uitgave verschenen, waar men tot die tijd was aangewezen op een tekstuitgave van 1618 uit Hamburg. Sommige teksten kennen we alleen maar omdat men zijn theorieën aanvalt. Bijvoorbeeld schreef de christen Johannes Philoponus een commentaar op Proclus' boek over de eeuwigheid van de wereld, waarin hij Proclus' stellingen eerst letterlijk weergeeft, om daarna commentaar te leveren. Zo hebben we dus die tekst ook. Om het eens op een ongebruikelijke, maar duidelijke wijze uit te drukken: het is een rommeltje. Maar al het werk is er, al kost het minimaal een jaar om alles te verwerven. Zie verder de uitgebreide bibliografie aan het eind van de uitgebreide hand-out die vóór de lezingen wordt verstrekt.

De meest belangrijke bron is natuurlijk Plato. Proclus' werk is eigenlijk een commentaar op Plato. Naast Plato zijn Plotinus, Iamblichus, Proclus' leermeester

Syrianus en al zijn neo-platonische voorgangers, belangrijke bronnen. De Chaldeeuwse Orakels worden door hem beschouwd als zeer gezaghebbende teksten, evenzeer als de Orphische fragmenten en alle andere Orphica, zoals Apollonius Rhodius' *Argonautica*. Voorts Hesiodes' *Theogonie* en Homerus, zowel zijn hymnen als de *Ilias* en de *Odyssee*.

Proclus kent, net als Blavatsky, een systeem van menselijke beginselen, afgeleid van de beginnelen van de kosmos, en een aantal fijnstoffelijke lichamen. Er is niet veel verschil tussen het systeem van Blavatsky en het systeem van Proclus.

Proclus vertelt ons wat er precies gebeurt met de menselijke beginselen en de fijnstoffelijke lichamen tijdens een inwijding. Een Proclus-kenner zal waarschijnlijk verbaasd zijn als hij of zij dit leest. Wie echter het werk van Blavatsky goed kent, weet hoe men moet graven in zo'n schrijver als Proclus om dit er ook uit te kunnen halen. We kunnen hier dus spreken van de sleutel *uit* de theosofie, in plaats van de sleutel *tot* de theosofie, zoals de titel van Blavatsky's bekende boek luidt.

Henk Spierenburg

Vrijheid van denken

De Theosophical Society heeft zich wijd en zijd over de wereld verspreid en leden van alle religies zijn en worden er lid van zonder dat ze de specifieke dogma's, leringen en geloofsovertuigingen van hun eigen geloof opgeven. Daarom is het wenselijk het feit te benadrukken dat er geen enkele lering, geen enkele mening is, door wie ook onderwezen of gekoesterd, die in enig opzicht voor enig lid van de Vereniging bindend is, dat er geen lering, mening is die niet vrijelijk door enig lid mag worden aangenomen of verworpen. Instemming met haar drie doeleinden is de enige voorwaarde voor lidmaatschap.

Geen leraar of schrijver, van H.P. Blavatsky tot nu toe, heeft enige autoriteit om zijn leringen of opvattingen op te leggen aan leden. Elk lid heeft evenveel recht om zich te verbinden aan elke school van denken welke hij/zij wenst te kiezen, maar hij/zij heeft geen recht om die keuze aan een ander op te dringen.

Noch een kandidaat voor enig werk, noch enige stemgerechtigde kan onverkiesbaar gemaakt worden of het stemrecht verliezen wegens enige opvatting die hij/zij heeft of wegens het lid zijn van een school van denken waartoe hij/zij zou behoren. Meningeën of opvattingen geven geen recht op voorrechten en kunnen evenmin aanleiding zijn om strafmaatregelen te nemen.

De leden van de 'General Council' vragen elk lid van de Theosophical Society ernstig om deze fundamentele principes van de Theosophical Society te verdedigen, te handhaven en er naar te handelen, en ook onbevreesd zijn eigen recht te doen gelden op vrijheid van denken en van meningsuiting, binnen de grenzen van hoffelijkheid en rekening houdend met anderen.

Uitgeverij der Theosofische Vereniging in Nederland

Tolstraat 154, 1074 VM Amsterdam
Tel. (020) 676 56 72, fax (020) 675 76 57

e-mail: books@theosofie.nl, website: <http://www.theosofie.nl>

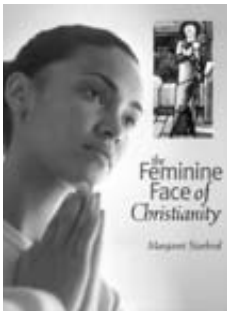
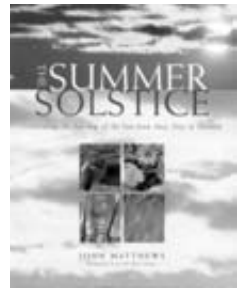

De hermetische schakel*

Jacob Slavenburg
412 blz., paperback
ISBN: 90 202 8320 0 € 29,95

The Summer Solstice

- Celebrating the Journey of the Sun
from May Day to Harvest
144 pages, cloth
ISBN: 0 8356 0815 8 € 30,00

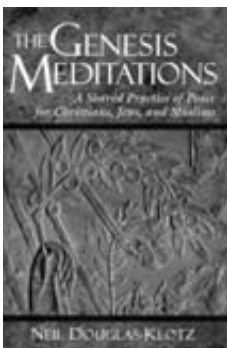
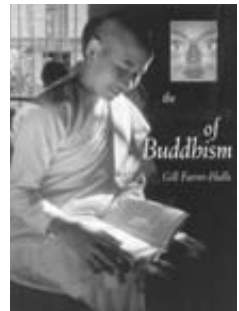

The Feminine Face of Christianity

Margaret Starbird
128 pages, paperback
ISBN: 0 8356 0827 1 € 20,75

The Feminine Face of Buddhism

Gill Farrer-Halls
128 pages, paperback
ISBN: 0 8356 0821 2 € 20,75

The Genesis Meditations

- A Shared Practice of Peace for
Christians, Jews, and Muslims
Neil Douglas-Klotz
278 pages, cloth
ISBN: 0 8356 0824 7 € 25,50

One with Every Heart that Beats

- Passages from N. Sri Ram
CD ROM
ISBN: 0 8356 1951 6 € 12,95

(* deze titels leveren wij alleen rechtstreeks aan particulieren)

Deze uitgaven zijn verkrijgbaar via de erkende boekhandel of rechtstreeks bij onze uitgeverij, tenzij anders vermeld. Wij zijn maandag tot en met vrijdag van 10.30 tot 17.00 uur geopend. Prijswijzigingen voorbehouden. Fondslijst op aanvraag.